

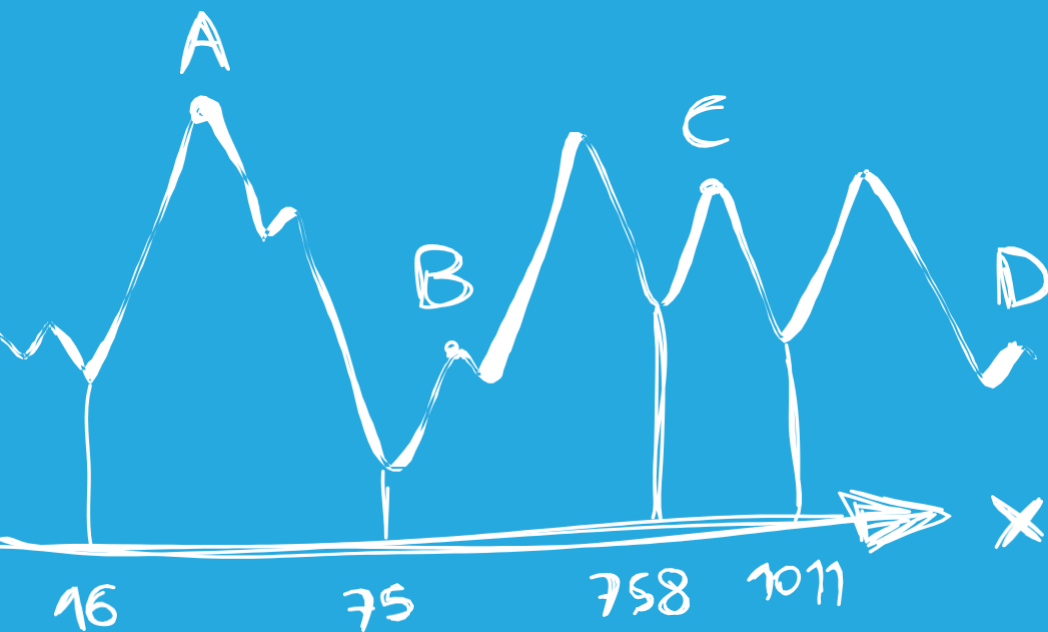
Przewodnik po edukacji finansowej jako narzędzie wzmacniania młodzieży

Projekt współfinansowany w ramach programu Unii Europejskiej „Erasmus+”

FINANCIAL LITERACY
EMPOWERING THE YOUTH

© Autorzy: Ibon Aranburu, Olaia Larruskain, Beatriz Plaza, Marisol Esteban, Paloma Cantero, Tamar Jangulashvili, Katarzyna Szmit, Foteini Gatmati

Tytuł projektu: Wzmacnianie młodzieży poprzez edukację finansową

Numer projektu: 2021-1-BE05-KA220-YOU-000028483

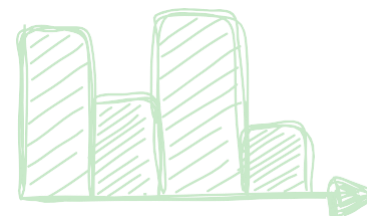
Numer dotacji: 2021-xxxx/001-001

Zastrzeżenie: Wsparcie Komisji Europejskiej dla produkcji niniejszej publikacji nie stanowi aprobaty treści, które przedstawiają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie zawartych w niej informacji.

ISBN:

Bruksela 2022

1. Wstęp.....	5	4. Budżet.....	19
1.1. Dlaczego edukacja finansowa?.....	6	4.1. Opis.....	20
1.2. Dlaczego przewodnik po edukacji finansowej.....	7	4.2. Elementy kluczowe	20
1.3. Podejście i struktura przewodnika.....	7	4.2.1. Oszczędności.....	20
		4.2.2. Zrównoważenie wydatków i oszczędności.....	21
		4.2.3. Metody tworzenia budżetu.....	22
		4.3. Zastosowania i przykłady.....	22
		4.4. Dobre praktyki i ryzyko.....	24
		4.5. Pytania i refleksje.....	24
2. Podstawowe informacje.....	8		
2.1. Czym są pieniądze i jaki jest nasz związek z nimi?.....	9	5. Finansowanie.....	25
2.2. Znaczenie wiedzy i dobrych decyzji finansowych.....	10	5.1. Opis.....	26
2.3. Przedsiębiorczość.....	13	5.2. Elementy kluczowe.....	26
		5.2.1. Dobry dług kontra zły dług.....	26
		5.2.2. Różnice między kredytami a pożyczkami.....	26
		5.2.3. Jak działają kredyty hipoteczne?.....	27
		5.2.4. Leasing i wynajem.....	28
		5.2.5. Crowdfunding.....	28
		5.3. Zastosowania i przykłady.....	29
		5.4. Dobre praktyki i ryzyko.....	30
		5.5. Pytania i refleksje.....	30
3. Osobiste sprawozdanie finansowe.....	14		
3.1. Opis.....	15		
3.2. Elementy kluczowe.....	15		
3.2.1. Bilans.....	15		
3.2.2. Rachunek zysków i strat.....	16		
3.2.3. Wydatki.....	16		
3.3. Zastosowania i przykłady.....	17		
3.4. Dobre praktyki i ryzyko.....	18		
3.5. Pytania i refleksje.....	18		

Spis treści

6. Inwestycje.....	31
6.1. Opis.....	32
6.2. Elementy kluczowe.....	32
6.2.1. Aktywa.....	32
6.2.2. Produkty finansowe.....	32
6.2.3. Jaki jest związek między rentownością a ryzykiem?.....	33
6.2.4. Giełda papierów wartościowych.....	33
6.2.5. Biznes.....	33
6.2.6. Kryptowaluty.....	34
6.3. Zastosowania i przykłady.....	36
6.4. Dobre praktyki i ryzyko.....	37
6.5. Pytania i refleksje.....	37

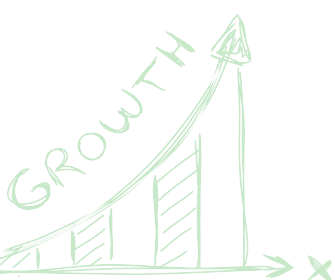
7. Podatki.....	38
7.1. Opis.....	39
7.2. Elementy kluczowe.....	40
7.2.1. Główne podatki.....	40
7.2.2. Podatek dochodowy.....	40
7.2.3. Podatek od towarów i usług.....	41
7.2.4. Podatek od osób prawnych.....	41
7.3. Zastosowania i przykłady.....	42
7.4. Dobre praktyki i ryzyko.....	44
7.5. Pytania i refleksje.....	45

8. Przedsiębiorczość.....	46
8.1. Opis.....	47
8.2. Elementy kluczowe.....	47
8.2.1. Przedsiębiorca.....	47
8.2.2. Biznesplan.....	48
8.2.3. Możliwości biznesowe.....	48
8.2.4. Formy działalności.....	48
8.2.5. Finansowanie startupów.....	49
8.2.6. Prezentacja biznesowa.....	51
8.3. Zastosowania i przykłady.....	51
8.4. Dobre praktyki i ryzyko.....	53
8.5. Pytania i refleksje.....	55

9. Źródła.....	56
9.1. Bibliografia.....	57
9.2. Interesujące strony www.....	58

10. Podstawowy słownik finansowy.....	59
---------------------------------------	----

Spis treści

1

Wstęp

1. Wstęp

Autorzy niniejszego przewodnika pragną poinformować, iż koncepcja i opracowanie merytoryczne tejże publikacji zostały przygotowane w ramach projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Erasmus+ pod nazwą „Wzmocnienie młodzieży poprzez edukację finansową” o numerze 2021-1-BE05-KA220-YOU-000028483.

Chcielibyśmy podkreślić istotny wkład wszystkich uczestników projektu w opracowywanie niniejszego przewodnika, tj.: Uniwersytetu Kraju Basków (Hiszpania), Youth-ProAktiv (Belgia), Otwartego Uniwersytetu Grecji (Grecja), Centrum Innowacji Społecznych i Przedsiębiorczości SiNC (Gruzja) i Fundacji ReGeneracja (Polska).

W celu identyfikacji i priorytetyzacji koncepcji, które miały zostać opracowane dla przewodnika, uwzględniono odpowiedzi 115 respondentów z kwestionariusza oraz wkład trzech grup fokusowych, w których 59 osób pracujących z młodzieżą oceniło wstępny projekt i przedstawiło swoje sugestie. Wszystkim dziękujemy za ich nieocenioną pomoc.

1.1. DLACZEGO EDUKACJA FINANSOWA?

OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju) co trzy lata przygotowuje raport PISA. Raport mierzy wyniki w nauce grupy studentów z wielu krajów na pięciu kontynentach. Ocenia on umiejętność czytania ze zrozumieniem, znajomość matematyki i wiedzę naukową, a od 2012 r. także wiedzę i edukację finansową.

Istnieje wyraźny negatywny związek pomiędzy wynikami edukacji finansowej a nierównością w UE. W krajach radzących sobie lepiej w zakresie znajomości finansów występują również zwykle mniejsze nierówności. Dlatego edukacja finansowa jest kluczem do ułatwienia dostępu do rozwoju ekonomicznego i wzmocnienia swojej pozycji. Dla każdej osoby kluczowe jest, aby wiedzieć, jak podejmować dobre decyzje finansowe, zarówno dla osobistego zarządzania finansami, jak i po to, aby móc np. rozpocząć działalność gospodarczą. Dobra znajomość finansów zapewnia z jednej strony bezpieczeństwo i sprzyja budowaniu lepszych podstaw na przyszłość, z drugiej strony brak wiedzy finansowej może wpływać na podejmowanie błędnych decyzji, które mogą prowadzić do większej niepewności ekonomicznej.

Osoby poniżej 25. roku życia uzyskują najniższe wyniki w raportach OECD dotyczących znajomości finansów, podobnie jak osoby o niższych dochodach, kobiety i słabiej wykształceni młodzi ludzie. W związku z tym zwiększenie wiedzy finansowej, chociaż konieczne i pozytywne dla całego społeczeństwa, dla grup społecznych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ma wręcz fundamentalne znaczenie.

Wiedza zorientowana na koncepcje finansowe i ich zastosowanie zapewniłaby ramy wzmocniające dla pracowników młodzieżowych, którzy chcą przyczynić się do edukacji i zaangażowania grup młodzieży znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, aby wspierać ich integrację społeczną i zawodową zarówno jako pracowników, jak i samozatrudnionych.

Wzmocnienie podstawowej wiedzy finansowej osób pracujących z młodzieżą może sprawić, że będą oni stosować tę wiedzę w nieformalnych procesach edukacyjnych i programach, które opracowują dla młodzieży, z którą pracują, a która znajduje się w niekorzystnej sytuacji. Sprzyjałoby to zarówno integracji społecznej, jak i na rynku pracy oraz pozyskiwaniu umiejętności przedsiębiorczych poprzez wspieranie podstawowej wiedzy oraz kompetencji finansowych.

1.2. DLACZEGO PRZEWODNIK PO EDUKACJI FINANSOWEJ?

Decyzje finansowe takie jak oszczędzanie, wydawanie, uzyskanie kredytu i wybory inwestycyjne są istotną częścią naszego życia, wymagającą coraz większej wiedzy na temat zagrożeń i możliwości, jakie wiążą się z tymi decyzjami.

Biorąc pod uwagę, że co trzecia osoba dorosła nie potrafi udzielić odpowiedzi na pytania z zakresu stosunkowo niskiego poziomu wiedzy finansowej, niepokojące jest wyobrażenie sobie, jak te osoby zareagują w obliczu złożonych wyborów, takich jak podpisanie umowy o kredyt hipoteczny lub inwestowanie w emeryturę. Jednocześnie świat finansów staje się coraz bardziej złożony, ponieważ konsumentom oferuje się liczne produkty finansowe o różnym poziomie ryzyka i zysku.

Średnio tylko 52% dorosłych osób w Europie jest świadomych finansowo, a wskaźnik ten jest jeszcze niższy, jeśli chodzi o młodsze pokolenia. Zgodnie z badaniem oceny umiejętności finansowych PISA 2018 różnica w wynikach między członkami Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju wynosiła 97 punktów, a różnica między krajami z najlepiej i najgłębiej rozwiniętymi gospodarkami była o ponad 60% większa (159 punktów), wykazując duże nierówności i rozległy analfabetyzm związany głównie ze statusem społeczno-ekonomicznym.

W tym kontekście głównymi celami niniejszego przewodnika finansowego są:

1. Podkreślenie i zapewnienie łatwego dostępu do kluczowych koncepcji finansowych bezpośrednio potrzebnych do podniesienia poziomu świadomości finansowej w społeczeństwie oraz faworyzowania finansowo niezależnych i upodmiotowionych obywateli.
2. Przyczynienie się do zwiększenia wiedzy finansowej osób pracujących bezpośrednio z młodzieżą znajdującą się w niekorzystnej sytuacji, szczególnie z tymi, którzy nie czują się odpowiednio wyposażeni w wiedzę czy kompetencje finansowe, których potrzebują.
3. Zapewnienie koncepcyjnego przewodnika dla osób pracujących z młodzieżą znajdującą się w niekorzystnej sytuacji, napisanego łatwym i jasnym językiem, zapewniającym, że pojęcia są zrozumiałe na poziomie edukacji podstawowej.
4. Zwiększenie włączenia się do życia społecznego oraz w rynek pracy oraz umiejętności przedsiębiorczych młodych ludzi znajdujących się w niekorzystnej sytuacji życiowej, poprzez poszerzenie kluczowej i podstawowej wiedzy finansowej.

Niniejsze opracowanie zostało przygotowane z myślą o dwóch głównych grupach docelowych:

- a) społeczeństwie, dostarczając czytelnego, zrozumiałego i praktycznego przewodnika po podstawowych pojęciach finansowych, aby wzmocnić obywateli i zapewnić im finansową niezależność;
- b) pracownikach młodzieżowych.

1.3. PODEJŚCIE I STRUKTURA PRZEWODNIKA

Przewodnik ma przyjazną dla użytkownika narrację i został zaprojektowany tak, aby treści były atrakcyjne, wciągające oraz aby nie onieśmiały czytelnika. Przedstawia praktyczne podejście do zdefiniowanych pojęć, kładąc nacisk na zastosowania, przykłady, dobre praktyki i ryzyko, aby ułatwić pozytywne wybory finansowe.

Format, język i struktura są oparte na:

1. Podejściu pedagogiczno-dydaktycznym, ukierunkowanym na ucznia.
2. Metodologii *People-Centered Design* (DCP), która umieszcza osobę w centrum całego procesu.

Poradnik ma jednorodną strukturę dla każdej części:

- a) Opis: podstawowa definicja każdego głównego pojęcia finansowego.
- b) Elementy kluczowe: kluczowe aspekty głównych koncepcji finansowych, ułatwiające bardziej szczegółowe zastosowania pedagogiczne.
- c) Zastosowania i przykłady: rzeczywiste zastosowania oraz rekomendacje oparte na przykładach.
- d) Dobre praktyki i ryzyko: dobre decyzje finansowe kontra ryzyko w każdym przypadku.
- e) Pytania i refleksje: promowanie krytycznego myślenia oraz indywidualnych i grupowych działań refleksyjnych.

2

Podstawowe informacje

2.1. Czym są pieniądze i jaki jest nasz związek z nimi?

Pieniądze to każdy środek, który można wykorzystać do dokonania niezbędnych płatności. Ma wartość akceptowaną przez podmioty gospodarcze i służy jako miara ustalania cen według wartości rynkowej.

Początkowo złoto i srebro służyły jako towar wymienny, jako środek, który służył do przeprowadzania transakcji, ponieważ wymiana bezgotówkowa jest bardziej skomplikowana: trudno znaleźć dwa produkty o tej samej wartości.

TRZY RODZAJE PIENIĘDZY

- **Pieniądz towarowy (płacidło):** towary, które można wykorzystać do dokonywania płatności. Towary te mają taką samą wartość jak jednostka płatnicza, np. mogą to być sól, złoto, srebro, kamienie szlachetne – różne towary w zależności od kultury i okresu historycznego. Pieniądz towarowy ma specyficzne cechy: musi być trwały, podzielny, jednorodny i o ograniczonej podaży.
- **Pieniądz bankowy lub fiducjarny:** pieniądz papierowy i walutowy, którego zwykle używamy i który nie jest zabezpieczony żadnym innym aktywem. Jego wartość opiera się na zaufaniu do konkretnej waluty. Rzeczywista wartość pieniądza papierowego i monet jest zerowa, ale jego wartość zapewniają: a) instytucje je emitujące, b) akceptacja tych pieniędzy przez władze gospodarcze jako prawny środek płatniczy oraz c) pewność, że zostanie zaakceptowany jako środek płatniczy przez inne osoby.

Pieniądz fiducjarny został stworzony przez banki i instytucje finansowe dla potrzeb operacji kredytowych ze swoimi klientami, dlatego też opiera się na bankowych zapisach depozytowych.

W taki sposób bank może udzielić pożyczki, dokonując wpisu na koncie klienta na kwotę pożyczonych pieniędzy. Bank posiada kapitał do pożyczania z depozytów innych klientów i może udzielić pożyczki, o ile utrzymuje minimalny poziom rezerwy (współczynnik gotówki), gwarantujący niezbędną płynność finansową.

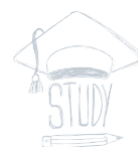
W ten sposób powstaje pieniądz bankowy, ponieważ uwzględnia klientów, którzy wpłacają depozyty oraz tych, którzy wnioskuje o pożyczki. Pieniądze „tworzone” przez bank za pomocą tych adnotacji nazywamy pieniędzmi bankowymi.

- **Pieniądz elektroniczny:** to pieniądz, który jest dostępny dla użytkowników w sposób elektroniczny, nie jest więc pieniądzem fizycznym. Jest to pieniądz przechowywany elektronicznie, który jest powiązany z obsługującym go pieniądzem fiducjarnym, więc środki są wyrażone w jednostkach tej waluty. Przykładami mogą być karty kredytowe i debetowe czy PayPal. Wiele osób korzysta również z karty debetowej dołączonej do ich konta bankowego. Korzystanie z karty debetowej oznacza, że każdy dokonany za jej pomocą zakup jest opłacany bezpośrednio z Twojego konta. Jeśli wydasz więcej niż masz na koncie, Twoja płatność może zostać odrzucona lub mogą zostać naliczone dodatkowe opłaty.

Pieniądz elektroniczny nie jest niezależną walutą, jest nadzorowany przez ten sam organ centralny, który kontroluje walutę krajową, która go obsługuje.

Waluta wirtualna, taka jak Bitcoin i inne, nie ma waluty fiducjarnej jako jednostki rozliczeniowej, ale raczej jest dla niej alternatywą. Bitcoin i tym podobne to pieniądz cyfrowy, taki jak pieniądz elektroniczny, ale jest to indywidualna, anonimowa i zdecentralizowana waluta, niewspierana przez żadną oficjalną instytucję finansową ani określony kraj.

O NASZYM ZWIĄZKU Z PIENIĘDZMI

Ważne jest, aby mieć obiektywną relację z pieniędzmi, opartą na wiedzy oraz spokojnym i przemyślanym podejmowaniu decyzji.

Takie podejście sprawi, że emocje, stres czy ignorancja nie zdominują naszych decyzji finansowych, co ma miejsce w przypadku zakupów pod wpływem impulsu, niekontrolowanych wydatków czy planów finansowych opartych na szczęśliwym zbiegu okoliczności. Ogólną rekomendacją jest, aby zawsze żyć w miarę swoich możliwości i nie starać się nadążyć za współpracownikami, sąsiadami i rówieśnikami.

Jeśli potraktujemy pieniądze jako sposób na rozważne budowanie fundamentów dla naszej przyszłości i życia oraz dysponujemy podstawową wiedzą finansową do zarządzania nimi, będziemy bardziej otwarci na: ustalanie celów oszczędnościowych, kontrolę i twórczą redukcję wydatków oraz porównywanie decyzji i produktów, tak aby dokonywać lepszych wyborów obecnie i w przyszłości.

2.2. Znaczenie wiedzy i dobrych decyzji finansowych

Znajomość finansów oznacza wiedzę i umiejętności potrzebne do podejmowania ważnych decyzji finansowych. Każdego dnia tysiące ludzi decyduje, gdzie otworzyć konto bankowe, jaki kredyt hipoteczny wybrać, jak oszczędzać i gdzie inwestować swoje pieniądze.

Jeśli chodzi o finanse, pomocne może być myślenie w kategoriach celów. Co chcesz osiągnąć? Nadaj priorytet temu, co jest dla Ciebie ważne. Następnie zobaczysz, jak tworzenie budżetu lub oszczędzanie może pomóc w osiągnięciu tych celów.

TYPY CELÓW FINANSOWYCH

Cele finansowe to cele, do których należy dążyć podczas inwestowania i oszczędzania pieniędzy. Cele te można podzielić na trzy różne typy: krótkoterminowe, średnioterminowe oraz długoterminowe.

- **Krótkoterminowe cele finansowe:** ich osiągnięcie zajmuje mniej niż rok. Na przykład oszczędzanie na nowy telefon komórkowy może być krótkoterminowym celem finansowym.
- **Średnioterminowe cele finansowe:** ich osiągnięcie może zająć od 1 roku do 5 lat. Oszczędzanie na studia lub planowanie naprawdę fajnych wakacji może być celem średnioterminowym.
- **Długoterminowe cele finansowe:** ich osiągnięcie zwykle zajmuje więcej niż 5 lat. Cele te mogą obejmować takie plany, jak oszczędzanie na zakup pierwszego domu.

Identyfikacja celów krótkoterminowych może pomóc w ustaleniu priorytetów, przy jednoczesnym oszczędzaniu na cele długoterminowe. Twoje cele krótkoterminowe mogą być różne, ale nadal możesz je zapisać i dowiedzieć się, które są dla Ciebie najważniejsze.

Średnioterminowe cele finansowe mogą być droższe, ale masz więcej czasu, żeby na nie oszczędzić. Zmniejszenie liczby celów średnioterminowych może pomóc Ci przeznaczyć więcej pieniędzy na te, które są dla Ciebie najważniejsze.

Cele długoterminowe mogą być bardzo kosztowne, ale masz czas. Wczesne określenie oraz ustalenie priorytetów długoterminowych celów może pomóc w ustaleniu, ile musisz zaoszczędzić i ile czasu potrzebujesz. Może to sprawić, że będziesz mieć lepsze zabezpieczenie finansowe przez całe życie.

WYZNACZANIE CELÓW SMART

Trudno utrzymać motywację do trzymania pieniędzy na koncie oszczędnościowym, gdy nie wiesz, na co konkretnie oszczędzasz. Może powinieneś zacząć od ustalenia celów oszczędnościowych.

Cele SMART to cele, które są skonkretyzowane, mierzalne, osiągalne, istotne i określone w czasie. Wyznaczanie celów w kontekście oszczędzania może Ci bardzo pomóc.

SKONKRETYZOWANE

Pierwszym krokiem, który musisz zrobić podczas wyznaczania celów SMART, jest bycie konkretnym. Oznacza to zapisanie dokładnie tego, co chcesz osiągnąć.

PRZYKŁAD: Chcę zaoszczędzić 10 000 euro na zaliczkę na dom.

MIERZALNE

Jak zmierzysz swój sukces lub postęp? Określ jednostkę miary, która będzie wyznacznikiem osiągnięcia celu.

PRZYKŁAD: Chcę zaoszczędzić 10 000 euro na zaliczkę na dom w ciągu 10 lat.

OSIĄGALNE

Aby zrealizować swoje cele, powinieneś uczynić je osiągalnymi.

PRZYKŁAD: Zaoszczędzę pieniądze na zaliczkę, odkładając 83,33 euro miesięcznie przez 10 lat.

ISTOTNE

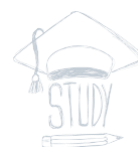
Stwórz istotne cele w oparciu o swój wiek, poziom dochodów i to, co realistycznie możesz zrobić, aby osiągnąć swoje cele.

PRZYKŁAD: Zjem lunch tylko raz w tygodniu, aby zaoszczędzić dodatkowe 1000 euro rocznie.

OKREŚLONE W CZASIE

Wyznacz określone ramy czasowe na osiągnięcie swoich celów, aby być na bieżąco.

PRZYKŁAD: Chcę zostać właścicielem domu za 10 lat, więc zaoszczędzę 90 euro miesięcznie na 10 000 euro zaliczki na dom.

Przykłady celów SMART:

Cele SMART dla osób w wieku 14-20 lat

- Załóż fundusz na czarną godzinę w ciągu 6 miesięcy.
- Zaoszczędź na duży zakup (taki jak komputer lub nowy telefon komórkowy) w ciągu 1 roku.
- Zaoszczędź na wycieczkę na plażę z przyjaciółmi w ciągu 6 miesięcy.

Cele SMART dla osób w wieku 50-60 lat

- Trzymaj się budżetu przez 1 rok, aby zaoszczędzić 5000 euro.
- Spłać największe zadłużenie karty kredytowej w ciągu 1 roku.
- Dokonaj ostatniej spłaty raty kredytu hipotecznego na swój dom przed ukończeniem 60 lat.
- Zaplanuj program emerytalny.

Cele SMART dla osób w wieku powyżej 60 lat

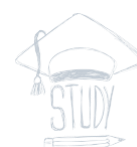
- Przejdź na emeryturę w wieku 65 lat.
- Kup dom na plaży po przejściu na emeryturę.
- Spłać całe zadłużenie z karty kredytowej do czasu przejścia na emeryturę.

Cele SMART dla osób w wieku 20-30 lat

- Regularnie odkładaj pieniądze z każdej wypłaty na indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego i korzystaj z Pracowniczego Planu Kapitałowego, jeśli jest dostępny.
- Odłóż co najmniej 10 000 euro na zaliczkę w ciągu 10 lat.
- Co miesiąc spłacaj w całości rachunki z karty kredytowej.

Cele SMART dla osób w wieku 30-50 lat

- Regularnie dokonuj wpłat na indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego i korzystaj z Pracowniczego Planu Kapitałowego, jeśli jest dostępny.
- Zaoszczędź na nowy samochód w ciągu 2 lat.
- Zaoszczędź co najmniej 6-miesięczny dochód na awaryjny fundusz oszczędnościowy.

2.3. Przedsiębiorczość

Rozpoczęcie nowego biznesu może być ekscytujące i satysfakcjonujące, ale jest też pełne wyzwań. Dzięki zaangażowaniu, motywacji, wytrwałości oraz wsparciu rodziny i przyjaciół możesz przekuć swój pomysł na biznes w rzeczywistość. Przedsiębiorczość może stworzyć możliwości dla Twojej kariery, dzięki czemu możesz pracować na siebie. Decyzja o samozatrudnieniu to duży krok.

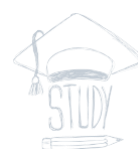
Zalety samozatrudnienia:

- jesteś sam sobie szefem,
- możliwość podejmowania samodzielnych decyzji,
- elastyczność w zakresie dni i godzin pracy (równowaga między życiem zawodowym a prywatnym),
- samorealizacja, z wykorzystaniem w pełni swoich doświadczeń, talentów i umiejętności,
- niezależność finansowa.

Wyzwania samozatrudnienia:

- brak gwarantowanych regularnych dochodów,
- potrzeba finansowania kosztów rozpoczęcia działalności gospodarczej,
- długie godziny pracy zgodnie z potrzebami Twojej firmy,
- brak urlopu, zasiłku chorobowego i ryzyko niższej niż przeciętna emerytury,
- potrzeba rozliczenia się z urzędem skarbowym.

W tym przewodniku znajdziesz wiele przydatnych treści, które pomogą Ci rozpocząć nowy biznes, zwłaszcza z finansowego punktu widzenia (rozliczenia, podatki, inwestycje itp.). Znajdziesz tu również cały rozdział poświęcony startupom i przedsiębiorczości (rozdział 8), z bardziej szczegółowymi treściami, takimi jak inwestorzy startupów, opracowanie biznesplanu itp.

3

Osobiste sprawozdanie finansowe

3.1. Opis

Osobiste sprawozdanie finansowe to krótki opis Twojej osobistej sytuacji finansowej w określonym momencie. Aby uzyskać pełny obraz finansowy, potrzebne są dwa narzędzia: bilans i rachunek zysków i strat.

Rozumiejąc związek między rachunkiem zysków i strat a bilansem Twojego osobistego sprawozdania finansowego, możesz dostrzec, w którym kierunku „płyną” Twoje pieniądze i czy przynoszą zyski, czy nie. Ta relacja jest kluczowa dla zrozumienia, czy aktywa pojawiające się w bilansie generują przychody, czy wydatki.

Budowanie i utrzymywanie budżetu jest niezbędnym elementem sukcesu finansów osobistych. To mapa drogowa dla Twoich finansów. Większość ekspertów finansowych buduje budżet, równoważąc dochody i wydatki.

Najpierw wymieniasz swoje dochody (wszystkie pieniądze, które zarabiasz) i wydatki (każdy rachunek, za który płacisz w określonym czasie). Większość budżetów zawiera dochody i wydatki w okresach miesięcznych.

3.2. Elementy kluczowe

3.2.1. BILANS

Bilans ma następującą strukturę:

AKTYWA	PASYWA
Nieruchomości	Zysk netto
Pojazdy	Kredyty, pożyczki
Środki finansowe	Kredyty hipoteczne
Inne aktywa (urządzenia elektroniczne, biżuteria, obrazy...)	Zobowiązania z tytułu dostaw
Środki pieniężne	
AKTYWA RAZEM	PASYWA RAZEM

Bilans składa się z dwóch kolumn oznaczonych jako aktywa i pasywa, a obie kolumny sumy powinny być takie same. Różnica między aktywami a pasywami to zysk netto – Twoje własne finansowanie. Tak więc kolumna aktywów pokazuje, co posiadasz, a kolumna pasywów przedstawia strukturę finansową, własne finansowanie i zobowiązania zewnętrzne, czyli to, co jesteś winien.

3.2.2. RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Rachunek zysków i strat pokazuje dwa wiersze oznaczone jako przychody i wydatki, a ich różnica daje wynik. Jeśli dochody są większe niż wydatki, będziemy mieli korzyści lub zyski, jeśli nie – straty.

PRZYCHODY	
Przychody z pracy	
Sprzedaż	
Przychody z innych aktywów	
WYDATKI	
Jedzenie, ubrania	
Rachunki za prąd, telefon, transport	
Edukacja	
Podatki	
WYNIK	

3.2.3. WYDATKI

Istnieją trzy główne rodzaje wydatków:

Wydatki stałe

- Musimy je ponieść tak czy inaczej.
- Trudniejsze do zarządzania.
- WAŻNE: rozważ cel oszczędnościowy jako wydatek stały – co najmniej 10% dochodu netto.
- Przeanalizuj ubezpieczenia, umowę telefoniczną itp. Porównaj zakres ubezpieczenia, składki.
- Kontroluj wydatki na karcie lub prowizje za operacje z bankomatów.

Niezbędne wydatki zmienne

- Potrzebne do życia.
- Możemy nimi zarządzać.
- Rzeczywista potrzeba czy komfort.
- Przejrzyj nawyki konsumpcyjne i zastosuj środki naprawcze.
- Wybierz niezbędne ubrania.
- Czy to musi być konkretna marka?
- Programy do dzielenia się książkami, ubraniami.

Wydatki uznaniowe lub zbędne

- Możemy zacząć dostosowywać nasze środki do tego rodzaju wydatków.
- Sklasyfikuj drugi dom jako „wypoczynek”. Zawsze możesz porównać roczne koszty jego utrzymania z wyjazdem na zorganizowane wakacje.
- Istnieją sposoby dbania o siebie i swoją rodzinę, które nie wymagają miesięcznej opłaty.
- Uważaj na kawiarnie, bary i gazety... Wydatki zwykle opłacane gotówką – są to wydatki, na które zazwyczaj wydajemy dużo pieniędzy, a czego nie jesteśmy w pełni świadomi.

3.3. Zastosowania i przykłady

Jeśli próbujesz uzyskać pożyczkę biznesową z banku lub finansowanie od inwestora, instytucje mogą poprosić Cię o osobiste sprawozdanie finansowe.

Przykłady miesięcznych wydatków stałych i wydatków zmiennych:

WYDATKI STAŁE	WYDATKI ZMIENNE
<ul style="list-style-type: none"> - Kredyt hipoteczny - Pożyczka/leasing samochodowy - Konsolidacja zadłużenia/inne pożyczki - Pożyczki studenckie - Wynajem - Opłaty za mieszkanie - Elektryczność - Opał - Woda - Opłaty za śmieci - Opłaty za ścieki - Opłaty za telefon i dostęp do Internetu - Telewizja kablowa/satelitarna/transmisja strumieniowa - Ubezpieczenie samochodu - Ubezpieczenie zdrowotne (jeśli nie jest potrącane z Twojej wypłaty) - Płatności medyczne/dentystyczne - Oszczędności emerytalne - Oszczędności na wypadek sytuacji awaryjnych - Inne 	<ul style="list-style-type: none"> - Bieżące wydatki - Karty kredytowe - Inne linie kredytowe - Produkty spożywcze - Jedzenie poza domem (m.in. restauracje, fastfoody, obiady itp.) - Obiady szkolne - Benzyna, opłaty drogowe, parking - Transport publiczny — autobus, pociąg, metro - Członkostwo w Programie Zdrowotnym - Codzienna kawa/przekąski - Pralnia/pranie chemiczne - Artykuły gospodarstwa domowego (nie spożywcze) - Opieka nad zwierzętami i akcesoria - Artykuły dla niemowląt, dodatki na dzieci - Strzyżenie włosów/pielęgnacja/manicure itp. - Odzież - Rozrywka (filmy, imprezy sportowe, koncerty) - Opłaty klubowe - Darowizny - Licencje/opłaty zawodowe - Oszczędności na wypadek sytuacji awaryjnych - Oszczędności emerytalne - Tytoń/alkohol - Subskrypcje czasopism - Inne

Zauważ, że niektóre koszty pojawiają się w obu kolumnach, np. oszczędności awaryjne. Dzieje się tak dlatego, że oszczędności mogą być realizowane okresowo jako wydatek stały lub w innych sytuacjach jako wydatek zmienny.

3.4. Dobre praktyki i ryzyko

DOBRE PRAKTYKI

- Odłóż 20% swoich dochodów: 10% na konto oszczędnościowe w formie tzw. poduszki finansowej na nieprzewidziane sytuacje awaryjne, a kolejne 10% na rachunek inwestycyjny (okazje inwestycyjne) w celu zakupu aktywów, które z miesiąca na miesiąc dawały coraz większy dochód pasywny.
- Nadaj priorytet temu, co jest dla Ciebie ważne.
- Wszelkie pieniądze w kolumnie aktywów pozostają w kolumnie aktywów.
- Aktualizuj bilans na koniec roku (przynajmniej raz w roku).

RYZYKO

- Posiadanie więcej wydatków niż dochodów.
- W sytuacji inflacji oszczędności mogą stracić na wartości. Inflacja ma miejsce, gdy koszt zakupu towarów z czasem rośnie. Oznacza to, że Twoja siła nabywcza spada. Musisz więc zarabiać pieniądze w tym samym tempie, co inflacja, aby utrzymać swoją siłę nabywczą, a w szybszym tempie, aby osiągnąć zyski kapitałowe.

3.5. Pytania i refleksje

W ramach nauki i refleksji możemy stworzyć osobisty miesięczny bilans i rachunek zysków i strat oraz zastanowić się nad każdym z elementów, jak również nad ostatecznym wynikiem.

Jakie wnioski możemy wyciągnąć i jakie ulepszenia możemy wprowadzić?

W celu ułatwienia tej analizy możemy zadać sobie kilka pytań:

Ile pieniędzy posiadasz?

Czy Twoje pieniądze pracują dla Ciebie? Jaki jest Twój roczny zwrot z aktywów?

Ile płacisz podatków?

Ile idzie na mieszkanie?

Ile wydajesz na rzeczy zbędne?

Jak bardzo bogaty jesteś?

Itp.

Możemy również zastanowić się nad naszymi decyzjami i nad tym, jak wykorzystujemy nasz czas:

Jakie decyzje finansowe były odpowiedzialne za ostateczny rachunek zysków i strat?

Co możesz zmienić?

Czy czas można uznać za atut? Czy wykorzystałbym go inaczej, biorąc pod uwagę wynik mojego rachunku zysków i strat?

4

Budżet

4.1. Opis

Konstruowanie budżetu może być trudne, ale warto znać swoje cele i mieć plan dla każdej wypłaty. Planowanie budżetu zaczyna się od śledzenia, ile pieniędzy otrzymujesz i ile pieniędzy wydajesz w każdym miesiącu. Możesz to zrobić w arkuszu Excel, na papierze lub w aplikacji budżetowej, takiej jak mint.intuit.com, goodbudget.com, pocketguard.com itp. (Foreman, 2022); możesz wybrać najlepszy dla siebie system. Niezależnie od tego, w jaki sposób śledzisz swój budżet, jasno przedstaw następujące elementy:

- **Dochód:** Wymień wszystkie źródła dochodu, który otrzymujesz w ciągu miesiąca wraz z kwotą w euro. Może to obejmować wypłaty, dochody z inwestycji, alimenty, rozliczenia i pieniądze, które zarabiasz w dodatkowej pracy lub przy innych projektach.
- **Wydatki:** Wymień każdy zakup, którego dokonasz w ciągu miesiąca, podziel na dwie kategorie: wydatki stałe i wydatki zmienne lub wydatki uznaniowe.

Jeśli nie pamiętasz, gdzie wydajesz pieniądze, przejrzyj wyciągi bankowe, z kart kredytowych oraz rachunku maklerskiego. Stałe wydatki to zakupy, których musisz dokonywać co miesiąc. Ich kwoty nie zmieniają się (lub zmieniają się bardzo nieznacznie) i są uważane za niezbędne. Obejmują one spłatę czynszu/hipoteki, spłatę pożyczki i media. Wydatki zmienne to kategoria nieistotnych lub zmiennych wydatków, takich jak posiłki w restauracji, zakupy, ubrania i podróże. Rozważ swoje potrzeby, a nie pragnienia.

- **Oszczędności:** Określ kwotę pieniędzy, którą jesteś w stanie zaoszczędzić każdego miesiąca: w gotówce, gotówce zdeponowanej na koncie bankowym czy poprzez doładowanie konta inwestycyjnego lub konta emerytalnego.

4.2. Elementy kluczowe

4.2.1. OSZCZĘDNOŚCI

Po zdefiniowaniu celów finansowych możesz zacząć oszczędzać. Może to być trudne, jeśli normalnie wydajesz to, co zarabiasz. Jeśli jednak zaczniesz oszczędzać część tego, co zarobisz, będziesz dysponował pieniędzmi na nieprzewidziane wydatki oraz na krótko- i długoterminowe cele finansowe.

Oszczędzanie na cele krótkoterminowe

Przykładami krótkoterminowych celów oszczędzania mogą być: spłata czynszu, spłata zadłużenia karty kredytowej, dobra osobiste, podróże, drobne naprawy i remonty w domu itp.

Budowanie oszczędności na nieprzewidziane wydatki

Eksperti zalecają założenie awaryjnego funduszu oszczędnościowego i zaoszczędzenie 3-6-miesięcznego dochodu lub co najmniej 1000 euro. To może wydawać się dużo, ale rozpoczynanie od małych, regularnych kwot może pomóc w osiągnięciu tego celu.

Inwestowanie na emeryturę

Chociaż emerytura może wydawać się odległą, to im więcej możesz teraz zainwestować na emeryturę, tym większe będą Twoje oszczędności w przyszłości dzięki narastającym odsetkom.

Oszczędzanie na duże zakupy

Oszczędzanie na duże zakupy może być trudne, gdy nadal równoważysz miesięczne wydatki oraz inne cele oszczędnościowe, czyli oszczędności na nieprzewidziane wydatki. Ale gdy oszczędzasz na duże zakupy, możesz podzielić swoje cele na mniejsze, aby utrzymać motywację.

Oszczędzanie na długoterminowe cele w przyszłości

Wczesne oszczędzanie na przyszłość może Ci pomóc w dłuższej perspektywie. Oto kilka powodów, dla których już teraz warto zacząć oszczędzać na przyszłość.

- Czas

W tej chwili możesz nie mieć dużo pieniędzy, ale czas jest po Twojej stronie. Kiedy zaczniesz oszczędzać wcześniej, nawet niewielka inwestycja może mieć duży wpływ na Twoją przyszłość.

- Procent złożony

Procent złożony to odsetki zarobione od początkowych oszczędności plus poprzednie zarobione odsetki. Kiedy zainwestujesz wcześniej, zarobisz odsetki od swoich pieniędzy bez konieczności robienia czegokolwiek.

- Przygotowania

Wczesne oszczędzanie może pomóc Ci zaplanować swoją przyszłość, np. upewnić się, że masz pieniądze na podróż lub robienie innych rzeczy po przejściu na emeryturę. Planowanie swojej finansowej przyszłości oznacza posiadanie mniejszego zadłużenia, więcej zasobów i okazji do wzbogacenia się w ciągu życia. Im wcześniej zaczniesz, tym więcej pieniędzy będziesz mieć później.

- Stopa zwrotu

Stopa zwrotu to tempo zysku, jakie inwestycja ma generować każdego roku. Dlatego też inwestowanie w perspektywie długoterminowej może z czasem przynieść lepsze wyniki.

4.2.2. RÓWNOWAŻENIE KOSZTÓW I OSZCZĘDNOŚCI

Nie jest niczym niezwykłym, że cele pieniężne „konkurują” ze sobą. Wydatki często muszą być zbilansowane z oszczędzaniem na nieprzewidziane wydatki, emeryturę i duże zakupy. Ustalenie priorytetu jednego celu nad drugim może być trudne.

Jak można zrównoważyć koszty i oszczędności?

Wydaje się, że trudno jest zrównoważyć wydatki, mając wiele celów oszczędnościowych, ale istnieją pewne strategie, których możesz użyć, aby osiągnąć swoje cele i zrównoważyć wydatki i oszczędności.

- **"Najpierw zapłać sobie"**: Odłóż pieniądze na konto oszczędnościowe zanim pieniądze trafią na Twoje konto bankowe. Możesz ustawić automatyczne przelewy w swoim banku, dzięki czemu nie musisz za każdym razem o tym pamiętać.

- **Trzymaj się budżetu**: Osiągniesz swoje cele oszczędnościowe, gdy będziesz trzymać się budżetu. Niektóre sposoby, aby to zrobić, to uważne przemyślenie dużych zakupów przed wydatkami,

ustalenie limitu zakupów i planowanie posiłków oraz innych wydatków.

- **Tempo oszczędzania**: Planowanie przyszłości finansowej, zwłaszcza emerytury, może zająć trochę czasu. Kiedy skupiasz się na celu końcowym, może wydawać się on trudny do osiągnięcia. Wyznaczając kamienie milowe w oszczędzaniu, możesz dać sobie miejsce i czas na świętowanie postępów, których dokonasz po drodze.

- **Prowadź życie na miarę swoich możliwości**: Płacenie za zakupy kartą kredytową jest łatwe, ale dług może szybko się kumulować.

- **Zwróć uwagę, na co wydajesz pieniądze**: Możesz zweryfikować budżet, aby dowiedzieć się, na co trafia większość Twoich codziennych wydatków. Zadaj sobie pytanie, ile wydajesz na jedzenie, paliwo i wychodzenie z przyjaciółmi każdego tygodnia, aby sobie uświadomić, na co idą Twoje pieniądze.

Wskazówki dotyczące korzystania z kont ROR i oszczędnościowych do równoważenia wydatków:

- Często sprawdzaj saldo konta ROR, aby upewnić się, że masz wystarczająco dużo pieniędzy na koncie. Pomoże Ci to trzymać się swojego budżetu. Sprawdź saldo online lub wykup usługę, w ramach której bank będzie wysyłał Ci powiadomienia, gdy saldo konta jest niskie.

- Korzystaj z aplikacji mobilnej swojego banku, aby sprawdzać saldo, przelewać środki na oszczędności i opłacać rachunki.

- Skorzystaj z usługi osobistego asystenta w swoim banku.

- Zautomatyzuj jak najwięcej transakcji, aby nie zapomnieć o rachunkach.

Możesz ustawić przelew bezpośrednio z Twojego konta, który zostanie dokonany po zasileniu konta. Możesz także używać płatności automatycznych do opłacania powtarzających się rachunków, takich jak telefon komórkowy. W ten sposób nigdy nie przegapisz płatności.

4.2.3. METODY TWORZENIA BUDŻETU

Istnieje kilka różnych metod tworzenia budżetu; dwie z nich omówiono poniżej.

Metoda 50-30-20

Wykorzystując metodę 50-30-20, myślisz o swoim budżecie procentowo.

Powinieneś dążyć do wydania nie więcej niż 50% swojego budżetu na potrzeby i nie więcej niż 30% na pragnienia. Pozostałe 20% (lub więcej, jeśli wydajesz mniej na potrzeby i pragnienia) przeznacz na oszczędności. Oszczędności obejmują fundusz na nieprzewidziane wydatki, pieniądze na przyszłe cele finansowe oraz na spłatę Twoich długów.

Metoda kategorii

Dzięki tej metodzie myślisz o swoim budżecie w różnych kategoriach. Możesz podzielić go na tyle kategorii, ile chcesz. Niektórzy ludzie tworzą tylko kilka kategorii i układają je w kolejności ważności. Inni lubią wiele kategorii, więc mogą uważnie śledzić, jak wydają pieniądze. Możesz także użyć kopert (rzeczywistych lub wirtualnych), aby śledzić każdą kategorię.

Bez względu na to, jakiej metody używasz do tworzenia budżetu, zawsze powinieneś starać się „zapłacić najpierw sobie”. Oznacza to, że część każdej wypłaty powinieneś przeznaczyć na swoją przyszłość. Wykorzystywanie środków na przyszłość oznacza umieszczenie ich w funduszu na nieprzewidziane wydatki, oszczędnościach i emeryturach. Umieszczenie nawet niewielkiej kwoty z każdej wypłaty na koncie oszczędnościowym lub emerytalnym powoduje wysoką stopę zwrotu z inwestycji.

4.3. Zastosowania i przykłady

Elektroniczne metody płatności sprawiają, że wydawanie pieniędzy jest łatwe i wygodne, ale może też nasilać bezmyślne wydatki, utrudniając ich kontrolę i oszczędzanie.

„Kakebo” to japońskie słowo oznaczające „księgę finansów domu”; to dobre rozwiązanie dla bezmyślnych nawyków związanych z wydawaniem pieniędzy. Jest to bardzo prosty system budżetu osobistego, zaprojektowany tak, aby zapewnić kontrolę. Łączy on:

- codzienne szczegółowe śledzenie zakupów i wydatków, dzięki czemu jesteśmy świadomi naszych nawyków związanych z wydatkami,
- unikanie niepotrzebnych wydatków, aby pomóc każdej osobie w osiągnięciu celów oszczędnościowych i utrzymaniu celów budżetowych.

Ten łatwy do zrozumienia i zastosowania system wymaga udzielenia odpowiedzi na cztery podstawowe pytania:

1. Ile masz pieniędzy? (dochód)
2. Ile chciałbyś zaoszczędzić? (cel oszczędnościowy)
3. Ile wydajesz? (szczegółowa kontrola wydatków)
4. Jak możesz się poprawić? (comiesięczna refleksja na temat celów budżetowych)

Istnieje wiele modeli i szablonów, dzięki którym można rozpocząć zarządzanie budżetem tą metodą. Wybierz jeden i rozpocznij proces:

- Przede wszystkim ustal budżet. Co miesiąc ustalaj swój budżet, odnotowując miesięczne dochody i stałe wydatki. Jeśli odejmiesz swoje wydatki od dochodu, będziesz mógł określić, ile masz pieniędzy na wszystkie inne miesięczne wydatki.

- Następnie ustal swój cel oszczędności na dany miesiąc i odejmij tę kwotę od dostępnych pieniędzy na wydatki. Miesięczny cel oszczędzania powinien być realistyczny i najlepiej powiązany z ważnymi celami dla Ciebie lub Twojej rodziny.
- Codziennie śledź swoje wydatki. Na co dzień, podczas dokonywania zakupów i płatności, zapisuj je: jest to śledzenie wydatków w czasie rzeczywistym. Ta rutyna jest najbardziej pomocna w zwróceniu uwagi na Twój nawyk wydawania pieniędzy i przyszłe skutki, jakie ten nawyk może spowodować.
- Oblicz wydane pieniądze w następujących czterech kategoriach, aby na koniec miesiąca określić, ile wydałeś w każdej kategorii (wizualizacja swoich nawyków wydawania pieniędzy):
 - **Potrzeby:** podstawowe rzeczy, takie jak żywność, papier toaletowy, mydło...
 - **Pragnienia:** zakupy, które lubisz, ale których nie potrzebujesz, np. posiłek na wynos lub nowy płaszcz.

- **Kultura i edukacja:** rzeczy takie jak książki lub wizyta w muzeum.
- **Niespodziewane wydatki:** nieplanowane wydatki, np. wizyta u lekarza lub naprawa samochodu.

- Oblicz wydane i zaoszczędzone pieniądze. Zsumuj wszystkie zakupy i odlicz je od całkowitego budżetu. To jest kwota, którą udało Ci się zaoszczędzić. Teraz porównaj to ze swoim miesięcznym celem oszczędności.
- Oceń swoje wyniki. Czy osiągnąłeś swój cel? Jeśli tak, zapisz, co Ci to umożliwiło, aby można było rozważyć to samo rozwiązanie w następnym miesiącu; jeśli nie, zapisz powody, dla których nie osiągnąłeś swoich celów, i jak możesz się poprawić. Ten krok jest kluczowy w systemie kakebo, ponieważ pozwala na krytyczną refleksję na temat naszych decyzji dotyczących wydatków i budżetu oraz ich wpływu, zwracając uwagę na terażniejszość, przeszłość i przyszłość.

Źródło: Jks (2021).

Idąc za przykładem kakebo, możesz spróbować stworzyć swoją własną tabelę.

Przykład oszczędzania na emeryturę:

Zainwestowanie początkowej kwoty 100 euro przy regularnych składkach w wysokości 50 euro miesięcznie może być warte ponad 235 000 euro w ciągu 45 lat.

Procent złożony może pomóc Ci zarobić ponad 8-krotność pierwotnej inwestycji na emeryturę.

Obliczenia mogą się nieznacznie różnić w zależności od zastosowanych metod obliczeniowych.

4.4. Dobre praktyki i ryzyko

Podczas tworzenia budżetu ważne jest, aby rozważyć rzeczy, których potrzebujesz, a nie rzeczy, których pragniesz.

Oto kilka mądrych nawyków:

- „Najpierw zapłać sobie”: jeśli to możliwe, przekazaj pieniądze na emeryturę, oszczędności i nieprzewidziane wydatki zanim wydasz je na inne rzeczy.
- Zmniejsz wydatki na pragnienia przed potrzebami: w ten sposób nie będziesz poświęcać potrzeb ani oszczędności na przyszłość.
- Zastanów się nad swoją osią czasu i celami: pamiętaj, aby myśleć o swojej osi czasu, a także o celach finansowych, kiedy odkładasz pieniądze.
- Zrób plan zarządzania długiem: spłata długu jest uważana za część Twojej strategii oszczędzania.

- Zaplanuj strategię oszczędzania: odłóż 20% swojej wypłaty lub więcej na oszczędności.

Posiadanie solidnego planu budżetowania pomaga uchronić Cię przed zadłużeniem. Po ukończeniu 18 lat możesz otrzymywać zaproszenia i oferty ubiegania się o karty kredytowe. Karty kredytowe mogą być użytecznym sposobem udowodnienia, że możesz spłacić dług, ale mogą również ułatwić wydawanie więcej pieniędzy, niż możesz sobie pozwolić.

Korzystanie z karty kredytowej i niespłacanie salda co miesiąc może również obniżyć Twoją zdolność kredytową. Ocena kredytowa jest miarą Twojej zdolności kredytowej – odzwierciedla historię spłacania przez Ciebie zadłużenia. Słaba ocena kredytowa może zmniejszyć Twoje szanse na uzyskanie pożyczki lub kredytu hipotecznego, a nawet na wynajem mieszkania.

4.5. Pytania i refleksje

Tworzenie budżetu jest pomostem, który odzwierciedla naszą przeszłość, terażniejszość i przyszłość oraz jest kluczowym instrumentem do podejmowania świadomych decyzji.

Ważne jest, aby wiedzieć, dlaczego budujemy budżet, abyśmy mogli powiązać budżet z podstawową motywacją lub naszym celem zarówno krótko-, jak i długoterminowym:

Czy musimy kontrolować wydatki, bo wydajemy więcej, niż zarabiamy?

Czy mamy osobiste cele, które są dla nas ważne i wymagają od nas zaoszczędzenia istotnej sumy pieniędzy?

Czy chcemy zmienić nasze nawyki związane z wydawaniem pieniędzy, ponieważ obecne są szkodliwe dla naszych życiowych celów?

Czy znasz jakieś usługi, które mogą pomóc w oszczędzaniu pieniędzy?

Jeśli podejmiemy taką refleksję, a nawet podzielimy się naszymi celami z rodziną lub innymi ważnymi osobami w naszym życiu, tworzenie budżetu może stać się motywującym i wzmacniającym ćwiczeniem.

W tym miesiącu:

1. Użyj metody kakebo (lub podobnej) do budżetowania.
2. Zastosuj niektóre z dobrych praktyk zalecanych w tym rozdziale.
3. Zastanów się nad wynikami.
4. Podejmuj decyzje o tym, jakie ulepszenia musisz wprowadzić.

Czy musimy analizować wydatki, bo nie wiemy, gdzie trafiają nasze pieniądze?

5

Finansowanie

5.1. Opis

Bez wystarczających środków finansowych nie jest możliwe rozpoczęcie jakiegokolwiek projektu biznesowego, indywidualnego lub każdego innego. Ponadto brak płynności może oznaczać, że nie jesteśmy w stanie w razie potrzeby wywiązać się ze zobowiązań, a zatem możemy zalegać z płatnościami. A bez płynności możemy nie być w stanie skorzystać z okazji do zakupu towarów lub usług po atrakcyjnych cenach.

Kluczem do wykorzystania dobrego długu do zyskania rentowności jest posiadanie dobrego kredytu. To podstawa każdej filozofii finansów osobistych. Mówiąc najprościej, im wyższa ocena kredytowa, tym łatwiej uzyskać kredyt, lepsze warunki tego kredytu i ubezpieczenie chroniące Twoje inwestycje.

Ocena kredytowa jest dokonywana w skali od 300 do 850 i istnieją cztery główne agencje kredytowe, które obliczają Twój wynik kredytowy. Wynik powyżej 700 jest uważany za dobry, a wynik powyżej 800 jest doskonały.

Wbrew powszechnemu przekonaniu dług nie jest czymś, czego należy się bać. Jest raczej potężnym narzędziem do budowania bogactwa, jeśli jest właściwie używane.

Poniżej omówionych zostanie kilka metod finansowania takich jak: kredyty, pożyczki, kredyty hipoteczne, leasing/wynajem oraz crowdfunding.

5.2. Elementy kluczowe

5.2.1. DOBRY DŁUG KONTRA ZŁY DŁUG

Dobry dług odnosi się do tych sytuacji, które mogą pomóc w budowaniu bogactwa lub zwiększaniu dochodów na przestrzeni czasu. Długi, które pogarszają Twoją sytuację finansową, jak zaciąganie szybkich pożyczek, takich jak chwilówki lub korzystanie z zaliczek gotówkowych, są uważane za złe długi. Czasami może być konieczne zaciągnięcie innych pożyczek lub założenie kart kredytowych, co jest w porządku, o ile odpowiedzialnie zarządzasz swoim kredytem.

Kapitał

Kiedy wynajmujesz nieruchomości, pieniądze trafiają do właściciela lub firmy zarządzającej mieszkaniem. Kredyt hipoteczny to pieniądze, które pożyczasz na zakup domu. Płacisz odsetki od tego, co pożyczasz. Spłacając swój kredyt hipoteczny, z czasem budujesz kapitał własny. To wartość domu, który posiadasz.

Zysk

Zysk ma miejsce, gdy wartość Twojego domu rośnie z czasem. Ogólnie rzecz biorąc, wartość większości domów zwiększa się z biegiem czasu. To kolejny sposób, w jaki rośnie kapitał własny w Twoim domu. Dla wielu osób dom ma duży udział w ich majątku.

Stabilność finansowa

W przeciwieństwie do opłat czynszowych dla firmy leasingowej, które zwykle rosną co roku, kiedy otrzymujesz kredyt hipoteczny o stałym oprocentowaniu, Twoje płatności będą takie same co miesiąc, więc możesz przewidzieć, ile jesteś winien. Może to pomóc w zapewnieniu stabilności finansowej.

Bogactwo pokoleniowe

Budowanie bogactwa może przybierać różne formy, takie jak np. inwestowanie w akcje, obligacje lub korzystanie z oszczędności w czasie. Możesz też z czasem budować bogactwo pokoleniowe, otrzymując dom lub coś cennego, co możesz przekazać swojej rodzinie.

5.2.2. RÓŻNICE MIĘDZY KREDYTAMI A POŻYCZKAMI

Kredyt hipoteczny oferuje ustaloną wcześniej kwotę pieniędzy za pośrednictwem instytucji finansowej. Jako dłużnik zobowiązujesz się do spłaty tej kwoty w ratach hipotecznych w terminie uzgodnionym w umowie. Każda ze stron jest świadoma pełnego kosztu tej operacji – zarówno kwoty kredytu hipotecznego, związanych z nim odsetek, jak i okresu jego trwania.

Z drugiej strony w kredycie hipotecznym instytucja finansowa ustala maksymalny limit, jaki może Ci pożyczyć po przeanalizowaniu Twojej zdolności kredytowej. W takim przypadku możesz skorzystać lub nie z całości kredytu hipotecznego na ograniczony lub nieograniczony czas określony w umowie.

5.2.3. JAK DZIAŁAJĄ KREDYTY HIPOTECZNE?

Kredyt hipoteczny to produkt bankowy, który służy do pozyskania finansowania na zakup nieruchomości. Osoba zainteresowana kredytem hipotecznym otrzymuje od pożyczkodawcy, którym może być bank lub inna instytucja kredytowa, kwotę zwaną kapitałem pożyczkowym.

Wszystkie kredyty hipoteczne zobowiązują klienta do spłaty pożyczonej kwoty oraz narosłych odsetek. Zwrot ten jest realizowany poprzez spłatę rat kredytu hipotecznego. Jedną z najbardziej charakterystycznych cech kredytów hipotecznych w porównaniu z innymi rodzajami kredytów jest dodatkowa gwarancja, że będzie nabywana nieruchomość.

Z czego składają się kredyty hipoteczne?

W każdej hipotece są dwa elementy, które musisz wziąć pod uwagę. W pierwszej kolejności jest to umowa kredytu hipotecznego – tu będziesz mógł znaleźć wszystkie warunki kredytu hipotecznego oraz obowiązki, które musisz spełnić, aby otrzymać kapitał jako dłużnik. Możesz również przeanalizować następujące aspekty kredytu hipotecznego:

- Okres zwrotu.
- Opłaty hipoteczne (oprocentowanie).
- Kompletny system amortyzacji kredytów hipotecznych.

Drugi element dotyczy poręczenia hipotecznego. To bardzo ważna część każdego kredytu hipotecznego, ponieważ w przypadku jego niespłacenia kredytodawca ma prawo zatrzymać nieruchomość, która została obciążona hipoteką. Przed zaciągnięciem kredytu hipotecznego należy pamiętać, że jest to świetne długoterminowe zobowiązanie finansowe. Z tego powodu musisz mieć prawidłowe okresowe i terminowe dochody odpowiednie do długu, który zamierzasz zaciągnąć, oraz wkład własny.

Jaki ustalić wartość kredytu hipotecznego?

Nie tylko kwota, ale również termin spłaty i rata, to dwa czynniki, które zadecydują o całkowitym kredycie hipotecznym:

Wycena domu. Tylko upoważnieni rzeczoznawcy mogą przeprowadzić wycenę domu, a następnie uzyskać akredytację Banku Centralnego. Niektóre banki i inne podmioty oferują finansowanie od 60% do 80%, chociaż obecnie niektóre banki oferują 100% finansowania kredytów hipotecznych w określonych przypadkach, o ile pozwala na to profil finansowy i warunki ekonomiczne klienta.

Zadłużenie klienta. Pożyczkodawcy przeprowadzają badanie klienta, w ramach którego analizując przychody i wydatki, mogą ustalić kwotę, jaką możesz przeznaczyć na spłatę kredytu hipotecznego.

Ponadto ważne jest, aby w ramach swoich oszczędności posiadać środki zbliżone do części wartości domu nieobjętej hipoteką i środki na wydatki operacyjne (rejestracja nieruchomości, podatki, prowizje hipoteczne itp.). Kwoty te zależą od kraju, banku i klienta.

Jakie są rodzaje odsetek od kredytu hipotecznego?

W zależności od ustalonego w umowie oprocentowania istnieją różne rodzaje kredytów hipotecznych, wśród których znajdują się:

Kredyty hipoteczne o stałym oprocentowaniu: W tym przypadku oprocentowanie ustalone w umowie kredytu hipotecznego jest stałe, a więc miesięczna spłata kredytu hipotecznego będzie stała przez cały okres kredytowania, czyli pozostanie stała, nawet jeśli rynkowe stopy procentowe będą rosnąć i spadać.

Kredyty hipoteczne o zmiennym oprocentowaniu: Oprocentowanie tych kredytów jest zmienne i składa się z wartości wskaźnika referencyjnego (Euribor lub innego) oraz stałego spreadu. Wysokość rat hipotecznych jest weryfikowana corocznie lub co pół roku, a raty do spłaty są aktualizowane.

Mieszany kredyt hipoteczny: Ten rodzaj kredytu jest hybrydą dwóch poprzednich, ponieważ przez pewien okres mają one stałą stopę procentową, a przez resztę okresu mają zmienną stopę procentową.

Jakie są koszty związane z kredytem hipotecznym?

Koszty związane z zaciągnięciem kredytu hipotecznego to zazwyczaj 3% kwoty kredytu. Wśród kosztów związanych z kredytami hipotecznymi znajdują się:

- Rejestracja nieruchomości.
- Opłaty notarialne.
- Koszty wyceny domu.
- Podatek od formalizacji kredytu z poręczeniem hipotecznym.
- Opłaty za obsługę kredytu hipotecznego.

Obliczając koszt kredytu hipotecznego, musimy wziąć pod uwagę szereg czynników, wśród których są prowizje. Na przykład prowizja za udzielenie kredytu jest pobierana w momencie sformalizowania wniosku o kredyt hipoteczny i stanowi procent kwoty kredytu hipotecznego. Ale są też inne prowizje, takie jak:

- Prowizja za rozpatrzenie wniosku kredytowego.
- Prowizja za wcześniejszą spłatę.
- Prowizja za wydatki formalizacyjne.

5.2.4. LEASING I WYNAJEM

Leasing to wynajem z prawem do zakupu. Pożyczkobiorca może zatrzymać nieruchomości, jeśli chce, spełniając warunki uzgodnione z pożyczkodawcą. Leasing jest często odpowiedni, gdy używany zasób może stać się przestarzały w krótkim czasie, i dlatego trzeba go okresowo aktualizować.

Wynajem jest podobny do leasingu, ale wszystkie koszty związane z utrzymaniem i legalnym pochodzeniem w związku z posiadaniem aktywów ponosi pożyczkodawca. Zwykle powoduje to, że wynajem jest droższy niż leasing. Leasing jest więc zobowiązaniem długoterminowym, a wynajem na krótsze okresy.

5.2.5. CROWDFUNDING

Crowdfunding to rodzaj finansowania poza zwykłymi kanałami pozyskiwania pieniędzy za pośrednictwem banków i instytucji finansowych.

W przypadku crowdfundingu pieniądze pozyskuje się za pośrednictwem wielu pożyczkodawców lub grupy osób, które wnoszą niewielkie wpłaty lub darowizny.

Ta grupa ludzi wnosi swój wkład, pożyczając pieniądze na wsparcie projektów biznesowych lub inicjatyw, które mogą być w interesie społecznym lub są korzystne dla potrzeb społeczności.

Uczestnicy wnoszący składki i zwykle nie otrzymują rekompensaty pieniężnej, ale innego rodzaju profity lub korzyści.

Crowdfunding to forma mikropatronatu, w ramach której wiele osób, które sympatyzują z projektem lub inicjatywą, daje lub pożycza drobne kwoty pieniędzy, które wspólnie mogą stanowić znaczną kwotę potrzebnego finansowania.

Istnieje wiele stron internetowych, które można wykorzystać do prowadzenia kampanii crowdfundingowych, m.in. gofundme.com, Indiegogo, SeedInvest Technology, Mightycause, StartEngine, Patreon itp.

Kluczem do stworzenia dobrej kampanii crowdfundingowej jest analiza pięciu kroków przed opublikowaniem tejże kampanii (Kim, 2020):

1. Cel pozyskiwania funduszy: SMART — skonkretyzowany, mierzalny, osiągalny, istotny, określony w czasie.
2. Tytuł kampanii: ZNACZĄCE — pilne i ważne.
3. Wizerunek kampanii: OPARTY NA MARCE — wysoka jakość zorientowana na beneficjenta, spójna.
4. Historia kampanii: STORIFY — sytuacja, zwrot, wynik, trafność, wpływ, uczucia, Ty.
5. Aktualizacje kampanii: RETENCJA — przekazywanie wdzięczności i wpływu.

5.3. Zastosowania i przykłady

Znajdź lub zapytaj o opcje finansowania w Twoim obecnym banku. Możesz w szczególności dążyć do opcji finansowania, które mogą Cię zainteresować, zarówno krótkoterminowych, jak i długoterminowych.

Na przykład może to być:

- Opłacenie studiów.
- Pożyczka na samochód.
- Informacja o kredycie hipotecznym.
- Znalezienie finansowania na założenie firmy.

Niektóre aspekty, które należy wziąć pod uwagę i o które konkretnie poprosić, analizując oferowane opcje:

- Rzeczywisty i całkowity koszt odsetek.
- Wszystkie inne rodzaje kosztów.
- Okres czasu na zwrot pożyczki lub kredytu.
- Płatności okresowe – przybliżony koszt.
- Koszty i/lub opcje w przypadku opóźnień w płatnościach; opcje elastyczności płatności.
- Wszelkie zmiany, które mogą wystąpić w czasie.
- Szczegółowe warunki i dokumenty wymagane do zaakceptowania dofinansowania.
- Inna specyfika instytucji finansowej.

Najbardziej pomocne jest odzwierciedlenie tych danych w tabeli Excel wraz ze specyfiką każdego banku i porównanie ich z opcjami innych instytucji. To ćwiczenie z pewnością pomoże Ci podejmować bardziej świadome decyzje dotyczące opcji finansowania i chronić Twoje bezpieczeństwo finansowe.

Crowdfunding to kolejna opcja finansowania, stosowana głównie w przypadku projektów lub celów, które mają charakter humanitarny lub społeczny i które mogą przynosić korzyści grupom znajdującym się w trudnej sytuacji lub być wartościowe dla całej społeczności.

1. Czy Twój projekt lub cel posiada te cechy?
2. Jak duża grupa osób byłaby zainteresowana wsparciem Twojego projektu lub celu?
3. Co byś im oddał? Czy byłoby to jakieś uznanie dla ich udziału, regularna i przejrzysta informacja o rozwoju projektu i wydatkach?
4. Czy masz środki lub pomoc w zakresie środków komunikacji, aby zaprosić dużą grupę ludzi do wsparcia tej inicjatywy i utrzymać jej zaangażowanie?

Jeśli uważasz, że spełniasz te warunki, crowdfunding może być dla Ciebie dobrą opcją. W takim przypadku konieczne jest zbadanie platform crowdfundingowych lub innych platform elektronicznych, aby zebrać niewielkie sumy pieniędzy przekazane przez dużą grupę osób w określonym czasie.

Porównaj platformy, zwracając uwagę na:

- Prowizje.
- Koszty.
- Inne specyficzne warunki lub ograniczenia każdej platformy.

5.4. Dobre praktyki i ryzyko

Zaciągnięcie kredytu hipotecznego o stałym oprocentowaniu jest wygodne, logicznie rzecz biorąc, gdy rosną oczekiwania w stosunku do kosztu pieniądza, czyli stopy procentowej.

Sprawdź, zanim kupisz. Nigdy nie kupuj produktu lub usługi finansowej na podstawie reklamy lub zachęty sprzedawcy. Unikaj produktów finansowych, które wiążą się z wysokimi prowizjami i wydatkami. Firmy, które sprzedają swoje produkty, stosując agresywne techniki sprzedaży, mają zwykle najgorsze produkty finansowe i najwyższe prowizje.

Nie kupuj żadnych produktów finansowych, których nie rozumiesz. Zadawaj pytania i porównuj oferty.

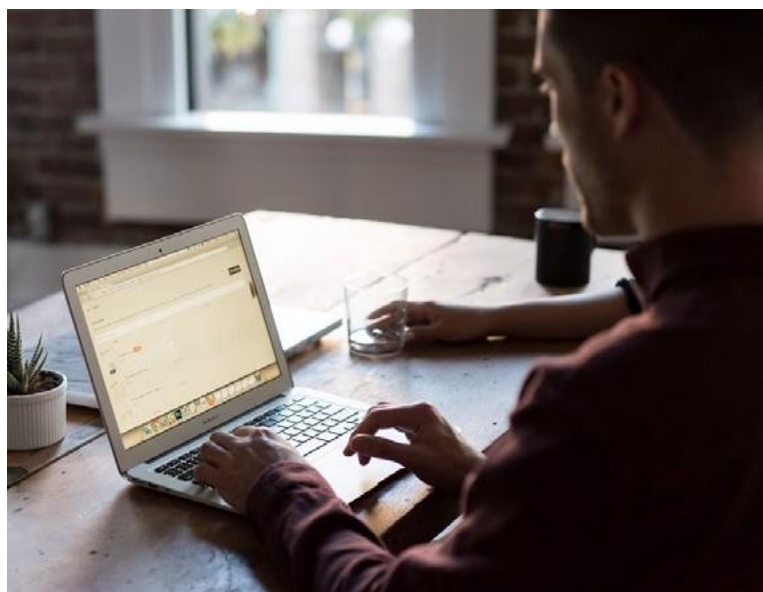
5.5. Pytania i refleksje

Własność domu lub nieruchomości ma wiele zalet i może być świetnym długoterminowym celem do sfinansowania.

Jednak ważne jest, aby zakup domu odpowiadał potrzebom osobistym lub rodzinnym. Często posiadanie domu jest celem długoterminowym, ponieważ w normalnych warunkach rynkowych w ciągu 3–5 lat dom zyskuje na wartości. Choć należy również zauważyć, że rynek nieruchomości może się załamać, a dom może także stracić na wartości.

Podstawą jest posiadanie stabilnych dochodów i bycie w stanie sobie na to pozwolić.

W przypadku każdego aspektu naszego życia, który wymaga finansowania, konieczne jest zadanie podstawowego pytania: kiedy warto szukać finansowania? To może brzmieć jak proste pytanie, ale w rzeczywistości jest bardzo złożone. Optymalna struktura finansowa nie została jeszcze ustalona w sposób niepodważalny. Decydując się na finansowanie, zasadą, którą należy wziąć pod uwagę, byłoby to, czy koszt pieniądza jest niższy niż zyski ekonomiczne. W takim przypadku finansowanie byłoby odpowiednie.

6

Inwestycje

6.1. Opis

Inwestycja ma miejsce wtedy, gdy przeprowadzamy operację pieniężną, która ma przynieść zwrot zainwestowanej kwoty i zwykle dodatkowy zysk w postaci odsetek.

W każdej inwestycji należy uwzględnić jej horyzont czasowy. Właśnie ten horyzont czasowy musi być zgodny z czasem, w którym inwestor chce i może się obejść bez wykorzystania zainwestowanego kapitału.

Jeśli jesteś gotów, aby zacząć inwestować, będziesz musiał poznać podstawy tego, gdzie i jak inwestować swoje pieniądze. Zdecyduj, w co i ile zainwestować, mając na uwadze ryzyko (oraz potencjalne zalety) różnych form inwestowania.

Dobry dług służy do kupowania aktywów, dzięki którym każdego miesiąca wpływa do kieszeni więcej pieniędzy, niż wynosi koszt długu. Są to takie rzeczy jak nieruchomości inwestycyjne, inwestycje kapitałowe w Twojej firmie, inwestycje w rozwój produktów itp.

6.2. Elementy kluczowe

6.2.1. AKTYWA

Aktywa generują dodatkowe dochody.

Istnieją cztery główne typy aktywów:

- Kapitał własny.

- Nieruchomości (grunty, budynki, domy itp.).
- Aktywa papierowe (akcje, waluty, obligacje itp.).
- Towary (surowce, metale szlachetne itp.).

6.2.2. PRODUKTY FINANSOWE

Podstawowe produkty:

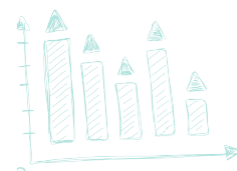
- Rynek pieniężny.
- Depozyty i krótkoterminowe instrumenty o stałym dochodzie (rachunki, weksle).

Produkty o stałym dochodzie:

- Publiczne lub prywatne (obligacje, zobowiązania). Obligacja reprezentuje przyrzeczenie pożyczkobiorcy spłaty pożyczkodawcy kwoty głównej i zwykle odsetek od pożyczki. Obligacje emitowane są przez państwo, gminy i korporacje.

Produkty o zmiennym dochodzie:

- Akcje i udziały. Akcja to papier wartościowy reprezentujący własność korporacji. Uprawnia właściciela akcji do części aktywów i zysków korporacji równej ilości posiadanych akcji. Jednostki akcji nazywane są udziałami.

Mogą być przedstawiane z różnymi opisami lub nazwami, sprzedawane również „w pakietach” lub „pochodnych”:

- Fundusze inwestycyjne. Fundusz to inwestycja, która pozwala dużej liczbie osób łączyć swoje pieniądze. Zarządzający funduszem (specjalista inwestycyjny) wykorzystuje te pieniądze na zakup szerokiej gamy inwestycji. Mogą być to tylko akcje lub inne rodzaje aktywów, takie jak obligacje lub nieruchomości.
- Kontrakt CFD (kontrakt na różnicę cenową) to kontrakt finansowy, który płaci różnicę w cenie rozliczenia między transakcjami otwartymi i zamykającymi. Kontrakty CFD zasadniczo umożliwiają inwestorom handel papierami wartościowymi w bardzo krótkim okresie i są szczególnie popularne na rynku walutowym i produktach surowcowych.
- Opcje, kontrakty terminowe, warranty:
 - Opcja na akcje to kontrakt dający kupującemu prawo – ale nie obowiązek – do kupna (w przypadku kupna) lub sprzedaży (w przypadku sprzedaży) aktywów bazowych po określonej cenie w określonym dniu lub przed nim. Ludzie korzystają z opcji zarobku, spekulacji i zabezpieczania się przed ryzykiem.
 - Kontrakty terminowe na akcje to finansowy instrument pochodny, w którym jedna ze stron uzgadnia z drugą stroną kupno lub sprzedaż aktywów po z góry określonej cenie w określonym momencie w przyszłości. Zarówno towary fizyczne, jak i instrumenty finansowe, takie jak akcje i obligacje, są przedmiotem obrotu przy użyciu kontraktów terminowych.
 - Warranty na akcje uprawniają do zakupu akcji po określonej cenie w uzgodnionym terminie.
- Zwróć uwagę na dźwignię. Dźwignia finansowa to wykorzystanie długu (pożyczonego kapitału) w celu podjęcia inwestycji lub projektu.

Rezultatem jest pomnożenie potencjalnych zwrotów z projektu. Jednocześnie dźwignia zwielokrotni również potencjalne ryzyko spadku w przypadku, gdy inwestycja się nie powiedzie.

Ryzyko

Produkty finansowe mogą być złożone, więc bądź ostrożny: nie kupuj niczego, czego nie rozumiesz. Straty, które wiele osób poniosło w kryzysie z 2008 r., dotyczyły zakupu instrumentów pochodnych, o których tak naprawdę nic nie wiedzieli.

6.2.3. JAKI JEST ZWIĄZEK MIĘDZY RENTOWNOŚCIĄ A RYZYKIEM?

Wykazano, że zależność między rentownością a ryzykiem każdej inwestycji jest wprost proporcjonalna, to znaczy im wyższa rentowność, tym większe ryzyko. Dzieje się tak, ponieważ inwestor nie jest skłonny inwestować swoich pieniędzy w produkty lub firmy, co do których istnieje ryzyko utraty, chyba że zostanie to zrekompensowane dużym zyskiem.

6.2.4. GIEŁDA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

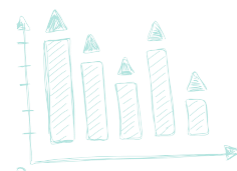
Giełda odnosi się do zbioru rynków, na których odbywa się kupno i sprzedaż akcji. I chociaż nazywa się to giełdą, inne finansowe papiery wartościowe – takie jak fundusze giełdowe (ETF), obligacje korporacyjne i instrumenty pochodne oparte na akcjach, towarach, walutach i obligacjach – są również przedmiotem obrotu na giełdach. Istnieje wiele miejsc obrotu giełdowego. Do wiodących giełd w USA należą New York Stock Exchange (NYSE), Nasdaq i Cboe Options Exchange.

6.2.5. BIZNES

Mały biznes wygenerował więcej bogactwa niż inwestowanie na giełdzie czy w nieruchomości. Możesz zainwestować w małą firmę, zakładając ją samodzielnie, kupując istniejącą firmę lub inwestując w czyjaś małą firmę.

Zakładanie małej firmy

Kiedy odznaczasz się samodyscypliną, ofertujesz produkt lub usługę, które możesz sprzedać, założenie własnej firmy może być zarówno opłacalne, jak i satysfakcjonujące.

Określ, jakie umiejętności i wiedzę posiadasz oraz jak możesz je wykorzystać w swojej firmie. Nie potrzebujesz wyjątkowego pomysłu ani wynalazku, aby założyć małą firmę.

Rozpocznij badanie swojego pomysłu od opracowania pisemnego biznesplanu.

Taki plan powinien szczegółowo określać Twój produkt lub usługę, sposób, w jaki zamierzasz go sprzedać, potencjalnych klientów i konkurentów oraz ekonomikę biznesu, w tym koszty rozpoczęcia działalności.

Ze wszystkich opcji inwestycyjnych dla małych firm założenie własnej firmy wymaga najwięcej pracy. Chociaż na początku możesz wykonywać tę pracę w niepełnym wymiarze godzin, większość ludzi kończy działalność w pełnym wymiarze godzin – to Twoja nowa praca.

Więcej informacji na ten temat w rozdziale 8.

Kupno małej firmy

Jeśli nie masz konkretnego produktu lub usługi, które chcesz sprzedać, ale masz kwalifikacje do zarządzania i ulepszania działalności firmy, zakup małej firmy może być dla Ciebie. Znalezienie i zakup dobrej małej firmy wymaga czasu i cierpliwości, dlatego poświęć na poszukiwania przynajmniej kilka miesięcy. Być może będziesz musiał zatrudnić doradców finansowych czy prawnych do pomocy w przejrzaniu sprawozdań finansowych i dopracowaniu umowy.

Inwestowanie w małą firmę

Jeśli chcesz uniknąć codziennych kłopotów związanych z byciem bezpośrednio odpowiedzialnym za posiadanie firmy i zarządzanie nią, ale podoba Ci się pomysł czerpania zysków z firmy, to inwestowanie w czyjąś małą firmę może być dla Ciebie. Chociaż ta opcja może wydawać się łatwiejsza, niewiele osób jest tak naprawdę przygotowanych do inwestowania w cudze biznesy. Powodem jest to, że znajdowanie i analizowanie tego typu możliwości nie jest łatwe.

Czy potrafisz oceniać sprawozdania finansowe i strategie biznesowe przedsiębiorstw? Inwestowanie w małą, prywatną firmę ma wiele wspólnego z inwestowaniem w spółkę giełdową, tak jak w przypadku zakupu akcji, ale są także różnice:

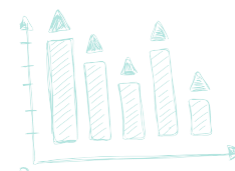
- Firmy prywatne nie są zobowiązane do sporządzania kompleksowych sprawozdań finansowych, które są zgodne z określonymi zasadami rachunkowości. W związku z tym istnieje większe ryzyko braku wystarczających lub dokładnych informacji podczas oceny małej prywatnej firmy.
- Trudniej jest odkrywać możliwości inwestowania przez małe firmy. Najlepsze prywatne firmy, które poszukują inwestorów, generalnie się nie reklamują. Zamiast tego znajdują potencjalnych inwestorów, nawiązując kontakty z ludźmi, takimi jak doradcy biznesowi. Możesz zwiększyć swoje szanse na znalezienie prywatnych firm do inwestowania, rozmawiając z doradcami podatkowymi, prawnymi i finansowymi, którzy pracują z małymi firmami. Możesz także znaleźć ciekawe możliwości dzięki własnym kontaktom lub doświadczeniu w danej branży.

Rozważ inwestowanie w cudzą firmę tylko wtedy, gdy możesz sobie pozwolić na utratę wszystkiego, co zainwestujesz. Ponadto powinieneś mieć wystarczające aktywa, aby wszelkie pieniądze, które zainwestujesz w małe, prywatne firmy, stanowiły tylko niewielką część (20% lub mniej) całkowitych aktywów finansowych.

6.2.6. KRYPTOWALUTY

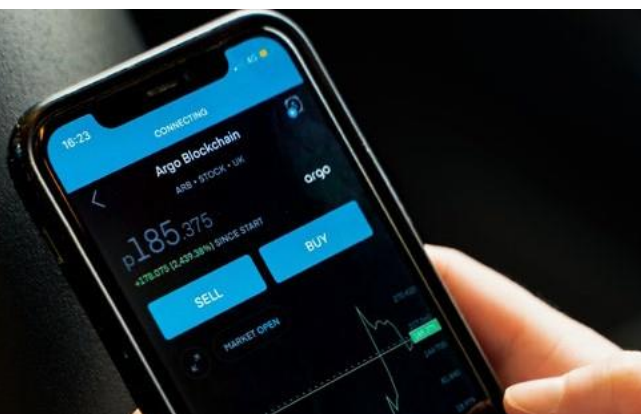

Kryptowaluta, to dowolna forma waluty, która istnieje cyfrowo lub wirtualnie i wykorzystuje kryptografię do zabezpieczania transakcji. Kryptowaluty nie mają centralnego organu wydającego ani regulacyjnego, zamiast tego używają zdecentralizowanego systemu do rejestrowania transakcji i emitowania nowych jednostek („Czym jest kryptowaluta i jak działa?”, 2022). Pierwszy był Bitcoin, który powstał w 2009 r. i do dziś pozostaje najbardziej znaną kryptowalutą. W tej chwili istnieje wiele innych kryptowalut takich jak Ethereum, Litecoin, Dogecoin itd.

Kryptowaluty cieszą się dużym zainteresowaniem handlu dla zysku, a spekulanci czasami podnoszą ceny.

Jak działają kryptowaluty?

Kryptowaluty działają w oparciu o rozproszoną bazę danych zwaną blockchain, która jest zapisem wszystkich transakcji aktualizowanych i przechowywanych przez posiadaczy walut.

Jednostki kryptowaluty są tworzone w procesie zwanym kopaniem, polegającym na wykorzystaniu mocy komputera do rozwiązywania skomplikowanych problemów matematycznych generujących monety. Użytkownicy mogą również kupować waluty od brokerów, a następnie przechowywać je i wydawać za pomocą portfeli kryptograficznych.

Jeśli posiadasz kryptowalutę, to nie posiadasz niczego namacalnego. To, co posiadasz, to klucz, który umożliwia przenoszenie rekordu lub jednostki bez udziału pośredników.

Jak kupić kryptowaluty?

Zwykle są to trzy kroki:

1. Wybór platformy. Porównując różne platformy, zastanów się, jakie kryptowaluty są w ofercie, jakie pobierane są opłaty, jakie mają zabezpieczenia, opcje przechowywania i wypłat oraz wszelkie zasoby edukacyjne.
2. Zasilenie Twojego konta. Następnym krokiem jest zasilenie konta, abyś mógł rozpocząć handel. Większość giełd kryptograficznych umożliwia użytkownikom kupowanie kryptowalut za pomocą walut fiducjarnych (tj. emitowanych przez państwo), takich jak euro, dolary itp.
3. Złożenie zamówienia. Możesz złożyć zlecenie za pośrednictwem platformy internetowej lub mobilnej swojego brokera lub giełdy. Jeśli planujesz zakup kryptowaluty, możesz to zrobić, wybierając „kup”.

Następnie wybierz rodzaj zamówienia, wprowadzając liczbę kryptowalut, które chcesz kupić, i potwierdź zamówienie. Tak samo przebiega proces zamówień sprzedaży.

Jak przechowywać kryptowaluty?

Po zakupie kryptowaluty musisz ją bezpiecznie przechowywać, aby chronić ją przed włamaniami lub kradzieżą. Zazwyczaj kryptowaluta jest przechowywana w portfelach kryptowalut, które są fizycznymi urządzeniami lub oprogramowaniem online używanym do bezpiecznego przechowywania kluczy do kryptowalut. Niektóre giełdy oferują usługi portfela, co ułatwia przechowywanie bezpośrednio przez platformę.

Co możesz kupić za kryptowaluty?

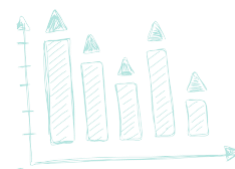
Nie jest jeszcze możliwe przeprowadzanie wszystkich rodzajów transakcji za pomocą kryptowalut, mimo to możliwe jest kupowanie szerokiej gamy produktów w witrynach e-commerce. Oto kilka przykładów:

- Witryny technologiczne i e-commerce (AT&T, Microsoft, Shopify itp.).
- Towary luksusowe (internetowy sprzedawca wyrobów luksusowych Bitdials).
- Samochody (Tesla).
- Ubezpieczenia (AXA).

Ryzyko związane z kryptowalutami

Według amerykańskiej organizacji konsumenckiej Consumer Reports wszystkie inwestycje niosą ze sobą ryzyko, ale niektórzy eksperci uważają kryptowalutę za jeden z bardziej ryzykownych wyborów inwestycyjnych. Jeśli planujesz inwestować w kryptowaluty, te wskazówki mogą pomóc Ci dokonać świadomych wyborów:

- Sprawdź możliwości. Zanim zainwestujesz, dowiedz się wszystkiego o giełdach kryptowalut. Szacuje się, że do wyboru jest ponad 500 giełd.
- Dowiedz się, jak przechowywać walutę cyfrową. Jeśli kupujesz kryptowalutę, musisz ją gdzieś przechowywać, np. na giełdzie czy w cyfrowym portfelu. Chociaż istnieją różne rodzaje portfeli, każdy ma swoje zalety, wymagania techniczne oraz zabezpieczenia.
- Zdywersyfikuj swoje inwestycje. Dywersyfikacja jest kluczem do każdej dobrej strategii inwestycyjnej i dotyczy też inwestycji w kryptowaluty.
- Przygotuj się na zmienność. Rynek kryptowalut jest bardzo zmienny, więc bądź przygotowany na wzrosty i spadki.

Możesz być świadkiem dramatycznych wahań cen.

Ponadto niestety rośnie przestępczość kryptowalutowa. Istnieje wiele oszustw związanych z kryptowalutami, w tym fałszywe strony internetowe, wirtualne schematy Ponziego (spłacanie starych inwestorów pieniędzmi nowych inwestorów), rekomendacje celebrytów itp.

W przeciwieństwie do pieniędzy wspieranych przez państwo wartość walut wirtualnych zależy wyłącznie od podaży i popytu. Może to powodować szalone wahania, które przynoszą inwestorom znaczne zyski lub duże straty. Inwestycje w kryptowaluty podlegają znacznie mniejszej ochronie regulacyjnej niż tradycyjne produkty finansowe, takie jak akcje, obligacje i fundusze inwestycyjne.

Kryptowaluty są obecnie bardzo popularne, ale pamiętaj, że wciąż są w powijakach i są uważane za wysoce spekulacyjne. Inwestowanie w coś nowego wiąże się z wyzwaniem, więc bądź na nie przygotowany. Jeśli planujesz wziąć w tym udział, najpierw przeprowadź analizę i zainwestuj ostrożnie.

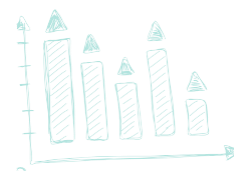
6.3. Zastosowania i przykłady

Najlepszą inwestycją może być inwestowanie w siebie, szczególnie jeśli dotyczy to własnej edukacji.

Rekomendowanym zastosowaniem koncepcji inwestycyjnej byłoby podsumowanie tego, ile zainwestowałeś w aktywa lub projekt, w tym przypadku we własną edukację.

- Możemy wymienić koszt czesnego plus wszystkie inne koszty, które pozwoliły Ci kontynuować naukę.
- Analizując zwrot z inwestycji, kluczowe jest posiadanie wizji planu życia, a także zrozumienie, w jaki sposób inwestycja poprowadzi Cię do następnego kroku lub celu w Twoim życiu.
- Wreszcie, jeśli chodzi o inwestycje, ważne jest, aby zarządzać i równoważyć zarówno ramy krótkoterminowe, jak i długoterminowe: niektóre inwestycje mogą zająć trochę czasu, aby się zwrócić i mogą być postrzegane jako wydatek w krótkiej perspektywie czasu.

6.4. Dobre praktyki i ryzyko

- **Inwestuj w siebie i innych.** Ważne jest, aby inwestować w swoją edukację, zdrowie i relacje z rodziną czy przyjaciółmi. Posiadanie dużej ilości pieniędzy może być wspaniałe, ale niewiele warte, jeśli nie masz zdrowia czy też ludzi, z którymi możesz dzielić swoje życie oraz doświadczenia. Złotą rekomendacją byłoby poświęcenie swojego czasu i pieniędzy na sprawy, które są lepsze: Twoje życie, społeczeństwo i świat.
- **Zainwestuj większość swoich długoterminowych oszczędności w produkty własnościowe lub przedmioty, które mają potencjał na wzrost wartości,** takie jak akcje, nieruchomości i własny biznes. Weź pod uwagę, że inwestując w obligacje lub konta bankowe, pożyczasz swoje pieniądze innym, a zwrot, który otrzymasz, prawdopodobnie nie będzie znaczący ze względu na inflację i podatki.
- **Podejmuj decyzje inwestycyjne w oparciu o swoje potrzeby i długoterminowe możliwości tego, w co inwestujesz.** Zignoruj rady oferowane przez prognostów finansowych — nikt nie jest w stanie precyzyjnie przewidzieć przyszłości w tym aspekcie.
- **Inwestowanie w dobra konsumpcyjne** (samochody, wakacje itp.) **niesie ze sobą ryzyko, ponieważ dobra te czasem tracą na wartości.** Staraj się wykorzystać dług do inwestowania w produkty, które zyskają na wartości, takie jak nieruchomości, biznes czy wykształcenie.
- **Zaoszczędź i zainwestuj co najmniej 5–10% swoich dochodów.** Inwestując poprzez oszczędnościowe konto emerytalne, obniżysz swoje podatki i stworzysz lepszą bazę dla swojej przyszłej niezależności finansowej.

Typy ryzyka:

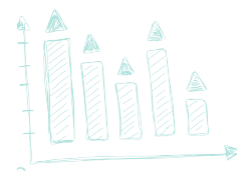
- **Ryzyko kapitałowe:** nieodzyskanie całej kwoty kapitału, która została zainwestowana.
- **Ryzyko związane z wydajnością:** nieosiągnięcie wszystkiego, co zostało założone (kapitał jest odzyskany).
- **Ryzyko inflacji:** brak pokrycia inflacji po zapłaceniu podatków – utrata realnej wartości.
- **Ryzyko płynności:** możliwość przekształcenia inwestycji w środki pieniężne. Mniejsza płynność = większe ryzyko.
- **Ryzyko związane z czasem:** im dłuższy czas inwestycji, tym większa niepewność, a tym samym wyższy wymagany zwrot.

6.5. Pytania i refleksje

Kiedy myślimy o inwestycji, możemy czuć się onieśmieleni, dlatego dobrze jest zastosować tę koncepcję do sytuacji z naszego życia.

- Możemy zastanowić się i zadać sobie pytanie, która z inwestycji była najlepszą inwestycją naszego życia.
- Dlaczego nazwałbyś to dobrą inwestycją?
- Jakie pozytywne skutki, pieniężne lub niematerialne, miała ta inwestycja?
- Ile czasu upłynęło, zanim odniosłeś korzyści z inwestycji i jak długo utrzymywał się pozytywny wpływ?

- Jakie były koszty tych inwestycji i jak je opłaciłeś?
 - Czy mógłbyś szczegółowo opisać charakterystykę tej inwestycji i sposób, w jaki podjąłeś decyzję o zainwestowaniu w ten przedmiot lub usługę?
- Zastanów się, w jaki sposób uwzględnić te pozytywne doświadczenia i refleksje w odniesieniu do przyszłych decyzji inwestycyjnych.

Department of the Treasury
Internal Revenue Service

Publication 505
Cat. No. 15009C

Tax Withholding and Estimated

SCHEDULE D
(Form 1043)

Capital G

Department of the Treasury
Internal Revenue Service (99)

Attach to Form 1043
Go to www.irs.gov/ScheduleD
Use Form 8949 to list your transactions

Part I Short-Term Capital Gains and Losses—G

See instructions for how to figure the amounts to enter on the lines below.

This form may be easier to complete if you round off cents to whole dollars.

- 1a Totals for all short-term transactions reported on Form 1099-B for which basis was reported to the IRS and for which you have no adjustments (see instructions). However, if you choose to report all these transactions on Form 8949, leave this line blank and go to line 1b.
- 1b Totals for all transactions reported on Form(s) 8949 with Box A checked.
- 2 Totals for all transactions reported on Form(s) 8949 with Box B checked.
- 3 Totals for all transactions reported on Form(s) 8949 with Box C checked.
- 4 Short-term gain from Form 6252 and short-term gain or (loss) from Form 8949 with Box D checked.
- 5 Net short-term gain or (loss) from partnerships. See instructions.
- 6 Short-term capital loss carryover. Enter the amount, if any, from Form 8949 with Box E checked.
- 7 **Net short-term capital gain or (loss).** Combine lines 1a through 6. If you have a net short-term capital gain or loss, go to Part II below. Otherwise, go to line 15.

Part II Long-Term Capital Gains and Losses—G

See instructions for how to figure the amounts to enter on the lines below.

This form may be easier to complete if you round off cents to whole dollars.

- 8a Totals for all long-term transactions reported on Form 1099-B for which basis was reported to the IRS and for which you have no adjustments (see instructions). However, if you choose to report all these transactions on Form 8949, leave this line blank and go to line 8b.
- 8b Totals for all transactions reported on Form(s) 8949 with Box D checked.
- 9 Totals for all transactions reported on Form(s) 8949 with Box E checked.
- 10 Totals for all transactions reported on Form(s) 8949 with Box F checked.
- 11 Gain from Form 4797, Part I; long-term gain from Form(s) 4684, 6751, and 8824.
- 12 Net long-term gain or (loss) from partnerships. See instructions.
- 13 Capital gain distributions. See the instructions.
- 14 Long-term capital loss carryover. Enter the amount, if any, from Form 8949 with Box G checked.
- 15 **Net long-term capital gain or (loss).** Combine lines 8a through 14. If you have a net long-term capital gain or loss, go to Part III below. Otherwise, go to line 15.

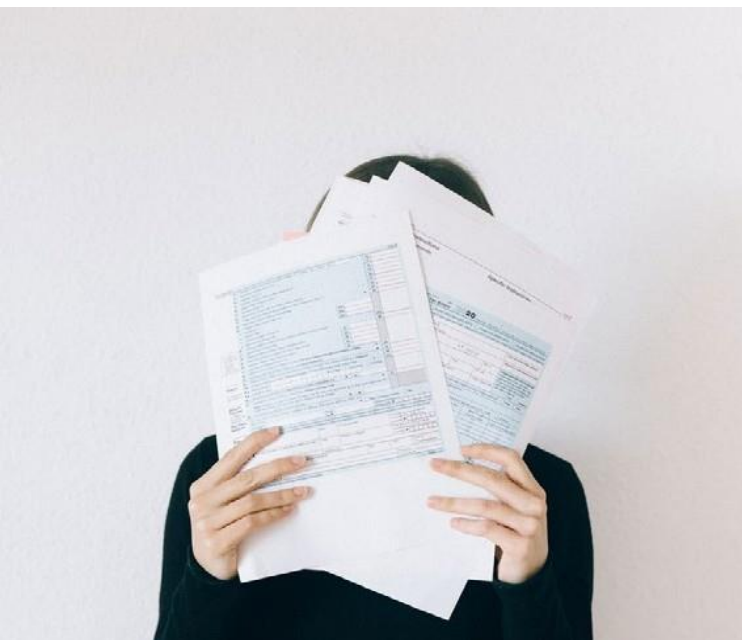
Mar 04, 2019

For Paperwork Reduction Act Notice, see your tax return instructions.

7 Podatki

7.1. Opis

Podatki to pieniądze, które państwo zbiera w celu opłacenia inwestycji i usług społecznych, takich jak drogi, mosty, a nawet edukacja. Stanowią one ważną odpowiedzialność, którą ponosimy jako obywatele.

Płacisz dużo pieniędzy w podatkach i to prawdopodobnie więcej, niż myślisz. Niewiele osób wie, ile rocznie płaci podatków. Większość ludzi pamięta, czy otrzymali zwrot pieniędzy, czy byli winni pieniądze po rozliczeniu. Ale kiedy składasz zeznanie podatkowe, wszystko, co robisz, to ustalanie z organami podatkowymi kwoty podatków, które zapłaciłeś w ciągu roku w porównaniu z całkowitym należnym podatkiem, który jesteś winien na podstawie dochodów i odliczeń.

System podatkowy jest zbudowany wokół bodźców zachęcających do pożądaných zachowań i aktywności. Na przykład oszczędzanie na emeryturę jest uważane za pożądane, ponieważ zachęca ludzi do przygotowania się na czas w swoim życiu, kiedy mogą być mniej sprawni lub kiedy mogą mieć dodatkowe wydatki na opiekę medyczną. Dlatego państwo oferuje różnego rodzaju ulgi podatkowe, aby zachęcić ludzi do oszczędzania na kontach emerytalnych.

Trzy różne rodzaje dochodów są opodatkowane w różny sposób:

Dochód aktywny

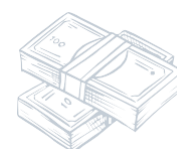
Dochód aktywny to pieniądze, które zarabiasz z pracy – pensje, napiwki i wynagrodzenie. Próbując wyrównać sytuację między różnymi warstwami społeczeństwa, państwo ustanowiło różne poziomy tego, ile podatku ludzie będą płacić. Progi podatkowe, jak się je nazywa, opodatkowują osoby według różnych wartości procentowych.

Dochód z portfela

Dochód z portfela jest uzyskiwany z zysków kapitałowych. W przeciwieństwie do zwykłego dochodu z pracy dochód z portfela jest opodatkowany w zależności od tego, ile pieniędzy zarobiłeś na sprzedaży swojego majątku. Stawka podatku zależy od tego, jak długo posiadałeś inwestycję i jaki dochód uzyskałeś w ciągu roku podatkowego.

Dochód pasywny

Dochód pasywny to pieniądze pochodzące z aktywów. Dochód pasywny jest opodatkowany zgodnie z najniższą stawką z omawianych trzech rodzajów dochodów.

7.2. Elementy kluczowe

7.2.1. GŁÓWNE PODATKI

Podatki bezpośrednie

Podatki bezpośrednie są płacone bezpośrednio przez indywidualnego podatnika lub organizację dla państwa lub podmiotu, który je nałożył.

Podatki bezpośrednie są obliczane na podstawie zdolności podatnika do zapłaty: im wyższa jest jego zdolność do płacenia, tym wyższe będą jego podatki bezpośrednie. Dlatego dotyczą one uzyskiwanego i posiadanego majątku.

Podatki bezpośrednie zmniejszają oszczędności zarabiających, ale są nakładane na osoby należące do różnych grup.

Istnieją różne podatki bezpośrednie:

- Podatek dochodowy od osób fizycznych: powinieneś płacić podatki od dochodów uzyskanych z pracy i z wszelkiego rodzaju dochodów osobistych (inwestycje itp.).
- Podatek od spadków i darowizn.
- Podatek od osób prawnych.
- Podatek dochodowy dla nierezydentów.
- Podatek pogłówny.
- Podatek gruntowy.
- Podatek od nieruchomości.
- Podatki od aktywów.
- Podatek majątkowy.

Podatki pośrednie

Podatki pośrednie to opłata od obiegu pieniędzy. Podatki pośrednie są naliczane automatycznie od towarów i usług, a zatem płaci je każdy, kto kupuje towary i korzysta z usług.

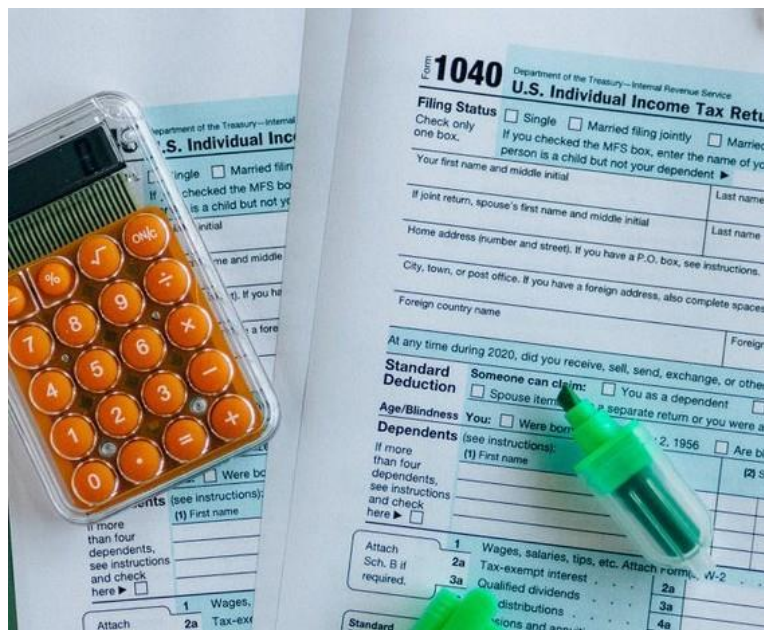
Ciężar ich płacenia spoczywa na barkach konsumentów i kupujących. Podatki pośrednie mogą sprawić, że produkty i usługi będą droższe i niedostępne.

Istnieją różne typy podatków pośrednich:

- VAT – podatek od towarów i usług.
- Podatek od transferów kapitałowych i udokumentowanych czynności prawnych.

7.2.2. PODATEK DOCHODOWY

Podatek dochodowy od osób fizycznych to bezpośredni podatek, który jest pobierany zgodnie z zasadami równości, ogólności i progresywności od uzyskanego dochodu, stosownie do jego charakteru oraz sytuacji osobistej i rodzinnej. Podatek ten jest zależny od dochodów.

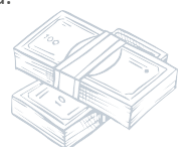

Określony procent jest pobierany z wynagrodzenia pracownika w zależności od wysokości jego zarobków. Przy obliczaniu procentowego podatku dochodowego od osób fizycznych dla każdej osoby państwo bierze również pod uwagę kredyty i ulgi, które pomagają obniżyć zobowiązania podatkowe danej osoby (takie jak zakup pierwszego domu, bycie rodzicem lub opiekunem, darowizny na organizacje dobroczynne itp.).

Zwykle podatek dochodowy rozliczany jest w cyklu rocznym, chociaż potrącenia z pensji można dokonywać co miesiąc. Jeśli na przykład osoba fizyczna płaci podatek w wysokości 30 000 euro rocznie od swojej rocznej pensji w wysokości 120 000 euro, to te 30 000 euro jest jej podatkiem bezpośrednim.

Jakie są etapy rozliczania podatku dochodowego od osób fizycznych?

1. Szacowanie dochodu do opodatkowania.
2. Szacowanie podstawy.
3. Szacowanie wyniku.

7.2.3. PODATEK OD TOWARÓW I USŁUG

Podatek od towarów i usług (VAT) to podatek od tzw. wartości dodanej. Jest podatkiem pośrednim i jest najczęstszą formą podatku konsumpcyjnego na świecie, ponieważ jest stosunkowo łatwy w administrowaniu oraz przynosi wysokie dochody dla państwa.

Podatek odnosi się do różnicy między sprzedażą a nabyciem towarów i usług od innych przedsiębiorców. Reprezentuje sumę wynagrodzeń, wypłat odsetek i zysków, jakie zarabiają firmy.

Założmy, że rolnik uprawia pszenicę i sprzedaje ją piekarzowi za 20 euro. Jeśli założymy, że rolnik nie poniosł kosztów nakładów, jego wartość dodana wyniesie 20 euro. Piekarz przygotowuje z tej pszenicy pieczywo i sprzedaje je konsumentom za 50 euro. Wartość dodana piekarza to 30 euro, czyli różnica między sprzedażą a zakupem. Suma wartości dodanej na każdym etapie produkcji (rolnik +20 euro i piekarz +30 euro) jest równa końcowej cenie sprzedaży towaru, czyli w tym przypadku 50 euro.

Tabela ze stawkami podatku dochodowego od osób prawnych:

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT **OECD.Stat** Click here to Login | Contact us | User Guide
English | F

Search Getting Started

Table II.1. Statutory corporate income tax rate

Customize Export My Queries

Year: 2021

Country	Central government		Sub-central government corporate income tax rate		Combined corporate income tax rate
	Corporate income tax rate	Corporate income tax rate exclusive of surtax	Corporate income tax rate less deductions for sub-national taxes	Corporate income tax rate	
France	28.41	27.50	28.41		28.41
Germany	15.83	15.00	15.83	14.11	29.94
Greece	24.00		24.00		24.00
Hungary	9.00		9.00		9.00
Iceland	20.00		20.00		20.00
Ireland	12.50		12.50		12.50
Italy	24.00		23.91	3.90	27.81
Latvia	20.00		20.00		20.00
Lithuania	15.00		15.00		15.00
Luxembourg	18.18	17.00	18.18	6.75	24.94
Netherlands	25.00		25.00		25.00
Norway	22.00		22.00		22.00
Poland	19.00		19.00		19.00
Portugal	30.00	21.00	30.00	1.50	31.50
Slovak Republic	21.00		21.00		21.00
Slovenia	19.00		19.00		19.00
Spain	25.00		25.00		25.00
Sweden	20.00		20.00		20.00
Switzerland	8.50		8.83	12.87	19.70
United Kingdom	19.00		19.00		19.00

Data extracted on 26 Apr 2022 15:51 UTC (GMT) from OECD.Stat

Powered by Stat Technology | © OECD. All rights reserved. Terms & Conditions | Privacy Policy Click here to Login | Contact us | Site Map | User Guide

Źródło: OECD. https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=Table_II1

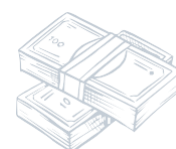
7.2.4. PODATEK OD OSÓB PRAWNYCH

Podatek od osób prawnych to podatek bezpośredni od dochodów lub zysków korporacji. Podatki od osób prawnych są pobierane przez państwo jako źródło dochodu.

Podatki korporacyjne są oparte na dochodach podlegających opodatkowaniu po odliczeniu wydatków. Dokładniej, podatki te są płacone zgodnie z dochodem do opodatkowania firmy, który uwzględnia dochód pomniejszony o koszt sprzedanych towarów, koszty ogólne i administracyjne, sprzedaż i marketing, badania i rozwój, amortyzację i inne koszty operacyjne.

Bardzo ważne jest, aby wziąć pod uwagę ten podatek, zwłaszcza przy zakładaniu nowej firmy, chociaż zwykle istnieją odliczenia od tego podatku w przypadku startupów.

Stawki podatku od osób prawnych mogą się różnić w zależności od kraju: niektóre kraje są uważane za raje podatkowe ze względu na niskie stawki tych podatków. Europejskie kraje OECD — podobnie jak większość regionów na całym świecie — doświadczyły spadku stawek podatku dochodowego od osób prawnych w ciągu ostatnich dziesięcioleci. W 2000 r. średnia stawka podatku od osób prawnych wyniosła 31,6% i spadła do obecnego poziomu 21,7%.

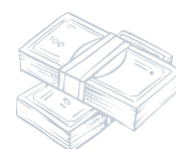
7.3. Zastosowania i przykłady

Przykład miesięcznej listy płac pracownika zatrudnionego na pełen etat z minimalnym (zgodnie z obowiązującymi w danym roku przepisami) wynagrodzeniem za pracę w 2022 roku:

A. Lista płac dla pracownika z minimalnym wynagrodzeniem za pracę

Lp.	Pozycja	Wysokość
1	Wynagrodzenie zasadnicze	3010,00 zł
2	Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (w części finansowanej przez pracownika)	3010,00 zł
3	Składki na ubezpieczenia: <ul style="list-style-type: none"> ■ emerytalne (9,76%), ■ rentowe (1,5%), ■ chorobowe (2,45%). Składki razem	293,78 zł 45,15 zł 73,75 zł 412,68 zł
4	Podstawa wymiaru składki zdrowotnej (poz. 2 – poz. 3)	2597,32 zł
5	Składka zdrowotna wyliczona (9%)	233,76 zł
6	Przychód ogółem	3010,00 zł
7	Koszty uzyskania przychodów	250,00 zł
8	Podstawa opodatkowania (poz. 1 – poz. 3 – poz. 7), po zaokrągleniu do pełnych złotych	2347,00 zł
9	Zaliczka na podatek dochodowy: $[(\text{poz. 8} \times 12\%) - 300 \text{ zł}]$	0 zł
10	Kwota do wypłaty (poz. 1 – poz. 3 – poz. 5)	2363,56 zł

Źródło: <https://samorząd.infor.pl>

Przykład zeznania podatkowego:

POLTAX POLA JASNE WYPELNIŁA PODATNIK, POLA CIEMNE WYPELNIŁA URZĄD. WYPELNIĆ DUŻYMI, DRUKOWANYMI LITERAMI, CZARNYM LUB NIEBIESKIM KOLOREM.
Składanie w wersji elektronicznej: www.podatki.gov.pl

1. Identyfikator podatkowy NIP / numer PESEL (niepotrzebne skreślić) podatnika		3. Nr dokumentu	4. Status	
2. Identyfikator podatkowy NIP / numer PESEL (niepotrzebne skreślić) małżonka				

Prawidłowe wypełnienie formularza ułatwi wcześniejsze zapoznanie się z broszurą informacyjną dostępną w urzędach.

PIT-37
ZEZNANIE O WYSOKOŚCI OSIĄGNIĘTEGO DOCHODU (PONIESIONEJ STRATY)
W ROKU PODATKOWYM

Formularz przeznaczony jest dla podatników, którzy w roku podatkowym:
1) uzyskali przychody ze źródeł położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (podlegające opodatkowaniu na ogólnych zasadach przy zastosowaniu skali podatkowej) wyłącznie za pośrednictwem płatników lub innych podmiotów obowiązanych do sporządzenia imiennej informacji o wysokości tych dochodów (przychodów),
2) nie prowadziły pozarolniczej działalności gospodarczej oraz działów specjalnych produkcji rolnej opodatkowanych na ogólnych zasadach przy zastosowaniu skali podatkowej,
3) nie są obowiązani doliczać do uzyskanych dochodów dochodów małoletnich dzieci,
4) nie obniżają dochodów o straty z lat ubiegłych,
5) nie odliczają tzw. minimalnego podatku dochodowego.

Podstawa prawna: Art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1387, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”.
Termin składania: Od dnia 15 lutego do dnia 30 kwietnia roku następującego po roku podatkowym, z zastrzeżeniem art. 45 ust. 7 ustawy.
Miejsce składania: Urząd, o którym mowa w art. 45 ustawy, zwany dalej „urzędem”.

6. Wybór sposobu opodatkowania (zaznaczyć właściwe kwadraty):

1. indywidualnie	2. wspólnie z małżonkiem, zgodnie z wnioskiem, o którym mowa w art. 6 ust. 2 ustawy	3. w sposób przewidziany dla wdów i wdowców	4. w sposób przewidziany dla osób samotnie wychowujących dzieci
7. w sposób przewidziany w art. 29 ust. 4 ustawy – podatnik		8. w sposób przewidziany w art. 29 ust. 4 ustawy – małżonek	

Zaznaczenie odpowiednich kwadratów traktuje się na równi ze złożeniem wniosku o zastosowanie wskazanego sposobu opodatkowania. Kwadrat w poz. 7 lub 8 zaznacza się łącznie z kwadratem 1, 2, 3 albo 4 w poz. 6.

A. MIEJSCE I CEL SKŁADANIA ZEZNANIA

9. Urząd, do którego jest adresowane zeznanie

10. Cel złożenia formularza (zaznaczyć właściwy kwadrat):
1. złożenie zeznania 2. korekta zeznania

11. Rodzaj korekty (zaznaczyć właściwy kwadrat):
1. korekta zeznania, o której mowa w art. 81 Ordynacji podatkowej¹⁾
2. korekta zeznania składana w toku postępowania podatkowego w sprawie unikania opodatkowania, o której mowa w art. 81b § 1a Ordynacji podatkowej²⁾

B. DANE IDENTYFIKACYJNE I AKTUALNY ADRES ZAMIESZKANIA Poz. 27-35 można nie wypełniać, jeżeli w poz. 6 zaznaczono kwadrat nr 2 i adres zamieszkania małżonka jest taki jak w części B.1.; poz. 27-35 nie wypełnia się, jeżeli w poz. 6 zaznaczono kwadrat nr 3.

B.1. DANE PODATNIKA

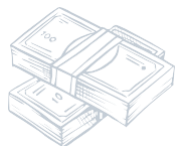
12. Nazwisko		13. Pierwsze imię		14. Data urodzenia (dzień - miesiąc - rok)	
15. Kraj	16. Województwo		17. Powiat		
18. Gmina	19. Ulica		20. Nr domu	21. Nr lokalu	
22. Miejscowość			23. Kod pocztowy		

B.2. DANE MAŁŻONKA

24. Nazwisko		25. Pierwsze imię		26. Data urodzenia (dzień - miesiąc - rok)	
27. Kraj	28. Województwo		29. Powiat		
30. Gmina	31. Ulica		32. Nr domu	33. Nr lokalu	
34. Miejscowość			35. Kod pocztowy		

¹⁾ Ilekroć jest mowa o Ordynacji podatkowej, oznacza to ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2019 r. poz. 900, z późn. zm.).

²⁾ W przypadku zaznaczenia w poz. 11 kwadratu nr 2 korektę składa się wraz z uzasadnieniem przyczyn korekty.

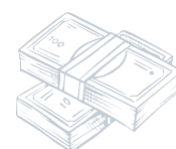
Przykład paragonu za zakup (podatek pośredni):

Źródło: <https://bedzin.naszemiasto.pl>

7.4. Dobre praktyki i ryzyko

- Określ podatki i składki podatku, które musisz zapłacić.
- Dowiedz się więcej o terminach płatności tych podatków. Znajomość terminów pozwoli Ci uniknąć kar czy odsetek za zwłokę, a także skorzystać z ulg lub odliczeń za wcześniejszą spłatę.
- Wykonaj obliczenia z wyprzedzeniem i odtóż środki potrzebne na zapłacenie podatków.
- Nie zostawiaj płatności na ostatnią chwilę; lepiej mieć margines czasu na wypadek problemów.
- Określ źródło środków, które zostaną wykorzystane do płacenia podatków, np. jeśli uzyskujesz zyski z najmu, przeznacz miesięczny procent na oszczędności, który pozwoli Ci na cykliczną wypłatę podatku dochodowego.
- Sprawdź dokładnie, jakie odliczenia Ci przysługują i zacznij z nich korzystać: plany emerytalne, opieka nad dzieckiem itp.
- W razie wątpliwości jak najszybciej skonsultuj się z urzędem skarbowym w swoim kraju.
- Podatki bezpośrednie mogą pomóc w walce z inflacją, podczas gdy podatki pośrednie mogą prowadzić do inflacji.

7.5. Pytania i refleksje

Podatki i opodatkowanie mogą być onieśmiałające, ale ważne jest, aby zrozumieć, że są one w rzeczywistości codziennym aspektem naszego życia, chociaż są niewidoczne.

Zapoznanie się z identyfikacją podatków w naszym codziennym życiu może ułatwić zrozumienie tego pojęcia, jego implikacji i skutków.

Zastanów się przez jeden dzień nad wszystkimi podatkami pośrednimi, które płacisz jako konsument. Postaraj się zachować wszystkie rachunki za codzienne zakupy i spróbuj odpowiedzieć na następujące pytania:

- Jaki jest całkowity podatek VAT, który zapłaciłeś dzisiaj jako konsument?
- Czy byłeś tego świadomy?
- Które produkty mają wyższą stawkę VAT?
- Które produkty mają najniższe stawki VAT?
- Jak myślisz, dlaczego tak jest?

Jeśli pracujesz, postaraj się określić w swoim zestawieniu wynagrodzeń miesięczny podatek dochodowy, który jest potrącany z Twojej pensji.

- Czy byłeś świadomy swojego podatku?
- Jaki procent jest odliczany w Twoim przypadku?
- Spróbuj obliczyć swoją proporcjonalną roczną sumę podatku dochodowego.
- Jakie myśli i pytania sugeruje ta refleksja w Twoim przypadku?

8

Przedsiębiorczość

8.1. Opis

Zanim podejmiesz kroki w kierunku budowania biznesu, ważne jest, aby uporządkować swoje osobiste finanse. Każdy odnoszący sukcesy przedsiębiorca powie Ci, że tworzenie oraz przestrzeganie budżetu to jedna z najważniejszych rzeczy, które możesz zrobić na drodze do zostania przedsiębiorcą. Dlatego poprzednie rozdziały tego przewodnika będą bardzo przydatne.

Ponadto rozpoczęcie działalności gospodarczej może być kosztowne. Będziesz musiał zaoszczędzić lub uzyskać finansowanie (więcej o tym dalej) zanim naprawdę zaczniesz. Ten kapitał startowy to pieniądze, które inwestujesz w postaci dostaw, marketingu, usług prawnych i innych inwestycji, aby Twoja firma mogła działać.

W tej części skupiamy się na kilku kluczowych pojęciach bardziej związanych ze startupami, takich jak umiejętności przedsiębiorców, biznesplan, możliwości biznesowe, finansowanie startupów i prezentacja biznesowa.

8.2. Elementy kluczowe

8.2.1. PRZEDSIĘBIORCA

Przedsiębiorca to osoba, która zakłada i prowadzi własną działalność gospodarczą. Być przedsiębiorczym oznacza myśleć lub działać jak przedsiębiorca.

Możesz zadać sobie pytanie: „Dlaczego ktoś miałby chcieć być przedsiębiorcą? Czy nie byłoby łatwiej po prostu pracować dla dużej firmy?”. Aby zrozumieć wpływ, jaki wywierają przedsiębiorcy, ważne jest, aby zrozumieć ekonomię. Ekonomia jest nauką społeczną, która bada, w jaki sposób ludzie zaspokajają swoje zapotrzebowanie na towary (rzeczy, które można kupić) i usługi (rzeczy, które ludzie robią za opłatą).

Pomyśl o swoim codziennym życiu – jedzeniu, które spożywasz, ubraniach, które nosisz. Te rzeczy najprawdopodobniej zostały stworzone przez kogoś innego i kupione w sklepie. Każdego dnia pojawiają się rzeczy, których potrzebujesz, aby przeżyć (takie jak jedzenie, woda, schronienie), i rzeczy, które nie są niezbędne do przetrwania, ale także ich potrzebujesz (telefony, komputery).

Byłoby Ci bardzo trudno samemu wyprodukować wszystkie rzeczy, których potrzebujesz, więc inni ludzie pracują, aby Ci je dostarczyć. Płacisz pieniądze w zamian za jedzenie, które spożywasz, a osoba, która Ci je sprzedała, wydaje je na coś, czego ona z kolei potrzebuje.

Ekonomia bada relacje między dostawcami i nabywcami. Przedsiębiorcy tworzą firmy, które dostarczają produkty i usługi, aby zaspokoić wszystkie Twoje potrzeby czy pragnienia. Wraz ze wzrostem liczby ludności na świecie będzie coraz więcej potrzeb i pragnień, a także jeszcze większy popyt na przedsiębiorców.

8.2.2. BIZNESPLAN

Biznesplan to przegląd Twoich celów biznesowych zawierający szczegółowe informacje o tym, jak Twoim zdaniem zamierzasz je osiągnąć. Przedsiębiorcy przeprowadzają badania i przygotowują biznesplan przed rozpoczęciem działalności gospodarczej, aby uniknąć ryzyka.

Aktywa to wszystko, co ma wartość. Aktywa mogą być materialne, jak pieniądze, lub niematerialne, jak czas czy energia. Przedsiębiorcy inwestują aktywa, aby rozpocząć działalność gospodarczą z nadzieją, że wypracują zyski w przyszłości.

Biznesplan to zestawienie Twoich celów biznesowych, powodów, dla których uważasz, że te cele mogą zostać osiągnięte, oraz sposobu, w jaki zamierzasz je osiągnąć. Jeśli rozpoczniesz działalność bez planu, wkrótce przytłoczą Cię pytania, na które nie odpowiedziałeś. Biznesplan zmusza Cię do zastanowienia się, jak sprawić, by Twoja firma działała, i pomaga śledzić, czy firma realizuje swoje cele. Dobrze napisany plan poprowadzi Cię również przez każdy etap rozwoju firmy.

Od czasu do czasu biznesplan musi być korygowany, aby nadążać za zmieniającym się charakterem firmy. Niektóre firmy mogą robić to co roku, inne co miesiąc lub co tydzień. Chociaż czasami zdarza się, że przedsiębiorcy wychodzą poza plan, ważne jest, aby zacząć od wstępnego założenia, w jaki sposób będziesz pracować, aby osiągnąć swoje cele oraz jakie działania podejmiesz, gdy pojawią się problemy. Posiadanie biznesplanu pomaga zmniejszyć ryzyko związane z rozpoczęciem działalności i może ostatecznie pomóc w poprowadzeniu firmy do sukcesu.

Model biznesowy Alexandra Osterwaldera służy do opracowywania nowych modeli biznesowych. Jest to krótki, jednostronicowy biznesplan, który sprawia, że Twój pomysł na biznes jest łatwiejszy do zrozumienia. Model Osterwaldera pozwala na „zajrzenie w myśli” potencjalnego klienta, określenie produktów i kanałów sprzedaży, tworząc możliwość dla Twojej firmy na zarabianie pieniędzy (Osterwalder, 2005).

8.2.3. MOŻLIWOŚCI BIZNESOWE

Możliwości biznesowe to potrzeby lub pragnienia konsumenta, które mogą być potencjalnie zaspokojone przez nowy biznes. Chociaż każdy pomysł, na który wpadniesz, może być interesujący, nie każdy pomysł na biznes okazuje się dobrą możliwością biznesową.

Istnieje pięć zewnętrznych źródeł możliwości biznesowych:

- Problemy: problem, który ma rozwiązać usługa lub produkt.
- Zmiany: zmiana trendów, praw lub zwyczajów, która powoduje nowe potrzeby lub pragnienia.
- Nowe odkrycia: stworzenie całkowicie nowego produktu lub usługi.
- Istniejące produkty lub usługi: środki, które ulepszą istniejące produkty lub usługi.
- Unikalna wiedza: jedyne w swoim rodzaju doświadczenia lub nieprzeciętna wiedza.

8.2.4. FORMY DZIAŁALNOŚCI

Rozpoczynając działalność gospodarczą, musisz zdecydować, jaką formę podmiotu gospodarczego założyć. Forma prowadzenia działalności określa, jakie zeznanie podatkowe musisz złożyć. Najczęstsze formy prowadzenia działalności to:

Jednoosobowa działalność gospodarcza: to zorganizowana działalność zarobkowa wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Przykładami są małe firmy, takie jak lokalny sklep spożywczy, mały sklep odzieżowy, czy też wykonywanie takich zawodów jak artysta, niezależny pisarz, konsultant IT, grafik itp.

Działalność partnerska: to stosunek prawny, który najczęściej jest nawiązywany przez pisemną umowę między dwiema lub więcej osobami lub firmami w celu prowadzenia działalności handlowej lub biznesowej. Partnerzy inwestują swoje pieniądze, majątek, pracę lub umiejętności biznesowe, a każdy partner ma udział w zyskach i stratach firmy.

Jednym z przykładów działalności partnerskiej jest relacja między Uberem a Spotify. Pasażerowie Ubera mogą korzystać z playlisty Spotify, aby wybrać, czego będą słuchać podczas jazdy samochodem.

Korporacja: korporacja biznesowa posiada osobowość prawną. Korporacje mogą osiągać zyski, być opodatkowane i ponosić odpowiedzialność prawną. Zapewniają swoim właścicielom najsilniejszą ochronę przed osobistą odpowiedzialnością, ale koszt utworzenia korporacji jest wyższy niż w przypadku innych struktur. Prawie wszystkie duże firmy to korporacje, w tym Microsoft Corp., Coca-Cola Co. czy Toyota Motor Corp.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (sp. z o.o.): to struktura biznesowa, która chroni swoich właścicieli przed osobistą odpowiedzialnością za długi lub zobowiązania. Spółki z o.o. są bardzo popularne, ponieważ zapewniają taką samą ograniczoną odpowiedzialność jak korporacje, ale są łatwiejsze i tańsze w tworzeniu i prowadzeniu. Tak więc małe firmy zwykle tworzą spółki.

Startup: to specyficzny rodzaj inicjatywy przedsiębiorczej. Według Steve'a Blank'a, autora przewodnika „The startup owner's manual: The step-by-step guide for building a great company” (Blank & Dorf, 2012), startup to tymczasowa inicjatywa powołana w celu poszukiwania rentownego, powtarzalnego i skalowalnego modelu biznesowego. Oznacza to, że startup poszukuje efektywnego sposobu na zarabianie na produktach lub usługach i jest skoncentrowany na opracowaniu i znalezieniu efektywnego modelu biznesowego. To swoisty „okres testowy”, podczas którego pomysł na biznes zadziała lub nie. W przypadku startupu ważny jest również sam charakter pomysłu na biznes. Według Erica Riesa, autora poradnika „Lean Startup” (Ries, 2011), startup to projekt stworzony w celu wprowadzenia nowego produktu lub usługi w ryzykownych i niepewnych warunkach.

Definicja ta pokazuje, że startup może być tylko innowacyjnym projektem, wprowadzającym produkt na rynek w niepewnych warunkach. Będzie to więc w pewnym sensie nowe, nieznanne dotąd przedsięwzięcie biznesowe, którego potencjału nie da się w pełni zmierzyć i przeanalizować.

8.2.5. FINANSOWANIE STARTUPÓW

Istnieją **trzy podstawowe rodzaje finansowania**, z którymi każdy przedsiębiorca spotka się w pewnym momencie: dotacje, dług i kapitał własny. Wielu przedsiębiorców używa kombinacji tych trzech rodzajów finansowania, ale ważne jest, aby zrozumieć różnice i ich wpływ na Twój biznes.

- Dotacje

Dotacje to rodzaj finansowania, który w zamian nie wymaga zwrotu pieniędzy ani rezygnacji z kapitału. Dotacje są często oferowane przez państwo, organizację charytatywną lub trust. Bezzwrotny charakter tych funduszy może być atrakcyjny, ale często jest ograniczony ścisłymi kryteriami kwalifikowalności; ubieganie się o odpowiednie dotacje może być procesem czasochłonnym i nastawionym na pokonanie konkurencji. Oprócz dotacji państwo może oferować przedsiębiorcom inne dotacje, np. ulgi podatkowe.

- Dług

Finansowanie dłużne przybiera różne formy, ale zasadniczo obejmuje pożyczanie pieniędzy, które muszą zostać spłacone w pewnym momencie wraz z odsetkami narosłymi w czasie. Kredyty w rachunku bieżącym i finansowanie kartą kredytową to jedne z najczęstszych rodzajów finansowania dłużnego wykorzystywanych przez firmy.

Wykorzystywanie długu do finansowania biznesu może być ważną decyzją: badania w USA wykazały, że startup korzystający z długu biznesowego szybciej zwiększa swoje przychody i ma znacznie większe szanse na przetrwanie krytycznych pierwszych 3 lat działalności niż startup niekorzystający z długu.

- Kapitał własny

Finansowanie kapitałowe oznacza oddanie części swojej firmy w zamian za środki. Jedną z zalet jest to, że inwestorzy dzielą ryzyko, więc jeśli firma zbankrutuje, Ty ponosisz zmniejszone ryzyko i nie jesteś jedyną osobą z długami do spłaty; kolejną zaletą jest to, że finansowanie kapitałowe może pomóc określić cele inwestycyjne tak, aby każdemu zależało, by firma odniosła sukces.

Jedną dużą wadą tego rozwiązania jest to, że prowadzi to do „rozmycia” (będziesz posiadać „mniejszą część firmy”, a tym samym będziesz mieć mniej zysku) i być może będziesz musiał zrezygnować z części kontroli nad podejmowaniem decyzji (zobacz poniżej). Inwestorzy kapitałowi chcą zmaksymalizować wartość swoich udziałów i zazwyczaj realizują tę wartość przy „wyjściu”, co czasami prowadzi do konfliktów w strategii. Finansowanie kapitałowe będzie wymagało umowy współników, co do której będziesz potrzebować profesjonalnej porady.

Wielu przedsiębiorców ma zrozumiałe zastrzeżenia co do rozdawania kapitału: np. w Wielkiej Brytanii tylko jedna czwarta startupów korzysta z finansowania kapitałowego. W niektórych przypadkach wynika to z zastrzeżeń co do rezygnacji z kontroli nad ich działalnością; w innych przypadkach jest to spowodowane brakiem wiedzy lub postrzeganą złożonością. Jednakże nawet bez pozyskiwania funduszy startupy mogą być zmuszone do podziału

kapitału pomiędzy współzałożycieli, a także motywowania pracowników lub doradców oraz zarezerwowania puli środków na osiągnięcie zysków.

Formy hybrydowe

Rozróżnienie między dotacjami, długiem i finansowaniem kapitałowym nie jest tak jednoznaczne, jak mogłoby się wydawać. Istnieje wiele instrumentów łączących elementy z różnych rodzajów finansowania, takich jak dług zamienny, warranty, finansowanie mezzanine, co pozwala na indywidualne podejście do finansowania rozwijającego się biznesu. Dla jasności, niniejszy raport nie będzie szczegółowo omawiać tych form, ale przy projektowaniu strategii finansowania warto pamiętać, że różne źródła finansowania mogą się wzajemnie uzupełniać.

Inwestorzy

W poniższej tabeli przedstawiono osiem typów inwestorów i sposobów finansowania startupów:

	W skrócie	Przeciętna wielkość inwestycji	Przeciętny czas na zebranie środków	Koszt finansowania	Zabezpieczenie
Bootstrapping	Finansowanie generowane wewnątrz firmy (brak kapitału zewnętrznego)	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Niewymagane
Crowdfunding	Finansowanie pozyskiwane od drobnych inwestorów na platformach internetowych	10 000 (świadczenie wzajemne)	1-2 miesiące	Średni	Dowolne (wybrane przez startup)
Angel Investment	Finansowanie od osób inwestujących własne pieniądze	180 000	2-6 miesięcy	Niski	Udział we własności lub dług podlegający spłacie
Venture Capital	Finansowanie od inwestorów instytucjonalnych lub większych korporacji	5 000 000	6-12 miesięcy	Średni	Udział we własności lub dług podlegający spłacie
Initial Coin Offering	Finansowanie od inwestorów publicznych korzystających z kryptowalut	15 000 000	3-12 miesięcy	Średni	Dowolny rodzaj tokenów (wybrany przez startup)
Corporate Acquisition	Finansowanie poprzez przejęcia dokonywane przez korporacje	57 000 000	4-6 miesięcy	Średni i wysoki	Restrukturyzacja firmy
Initial Public Offering	Finansowanie ze sprzedaży akcji inwestorom publicznym na giełdzie	120 000 000	2-18 miesięcy	Wysoki	Małe udziały w własności
Private Placement	Finansowanie od wąskiej grupy wyselekcjonowanych inwestorów w ramach oferty prywatnej	210 000 000	4-10 tygodni	Wysoki	Udział we własności lub dług podlegający spłacie

Źródło: Nesta Foundation (Blitterswijk, Haley & Febvre, 2019).

8.2.6. PREZENTACJA BIZNESOWA

Prezentacja biznesowa to krótki opis Twojej firmy przeznaczony dla jej potencjalnych klientów i inwestorów. Czasami nazywa się ją „punktami w windzie”, ponieważ jej celem jest jasne i zwięzłe przedstawienie Twojej działalności oraz przekazanie komuś Twojego punktu widzenia w czasie, jaki zajęłoby wykonanie krótkiej jazdy windą.

Prezentacja powinna trwać około 30 sekund lub mniej. Pisemne prezentacje mogą być jeszcze krótsze, maksymalnie 150 słów lub mniej.

Prezentacja powinna zawierać:

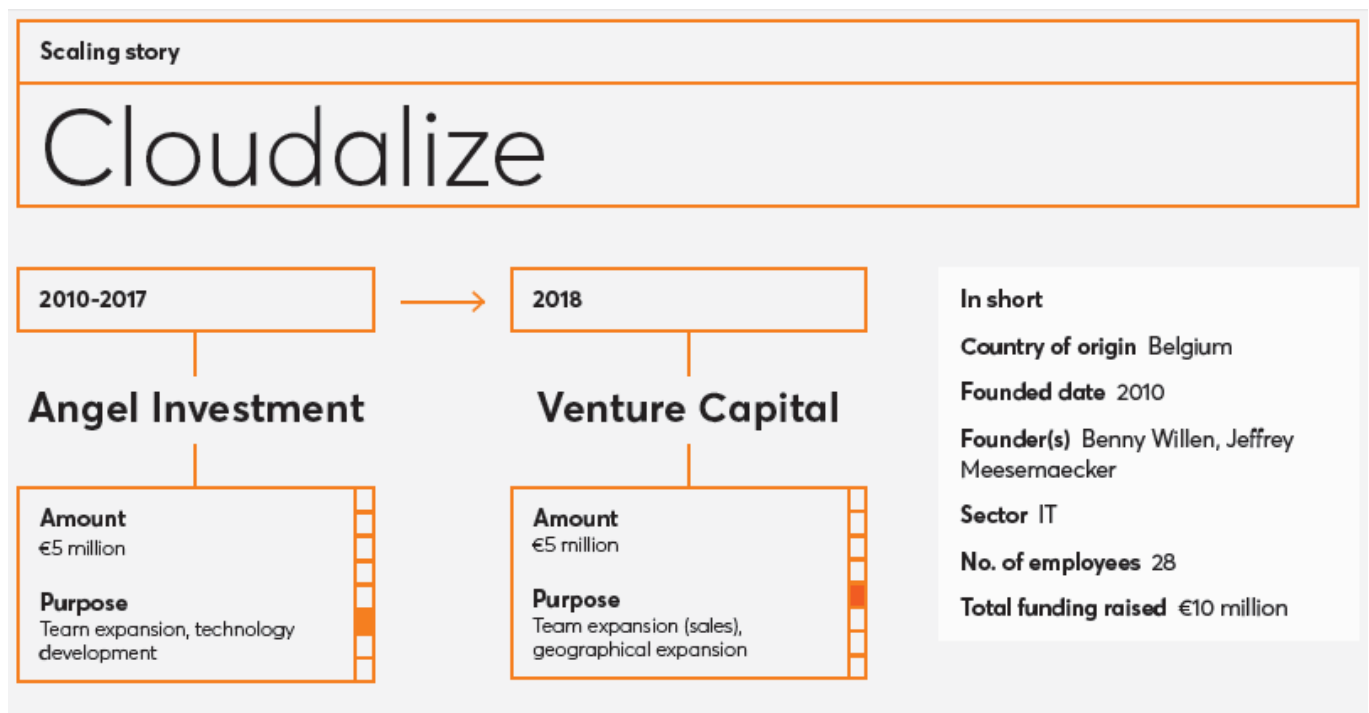
- Opis Twojego produktu lub usługi. Upewnij się, że podałeś nazwę swojej firmy.
- Wyjaśnienie problemów, które rozwiązuje Twój produkt lub usługa i wymagań, które spełnia.

- Wyjaśnienie, dlaczego Twój produkt lub usługa są wyjątkowe.
- Jasne powody, dla których Twoi potencjalni inwestorzy i klienci powinni zainwestować w Twój biznes.

Ponadto prezentacja powinna określać problem, wskazywać rozwiązanie, identyfikować rynek docelowy, przedstawiać strategię marketingową i sprzedażową, opisywać konkurencję, prezentować członków zespołu, zawierać podsumowanie finansowe i wykazywać związek z kamieniami milowymi, dzielić inwestycje i możliwości (McCready, 2021).

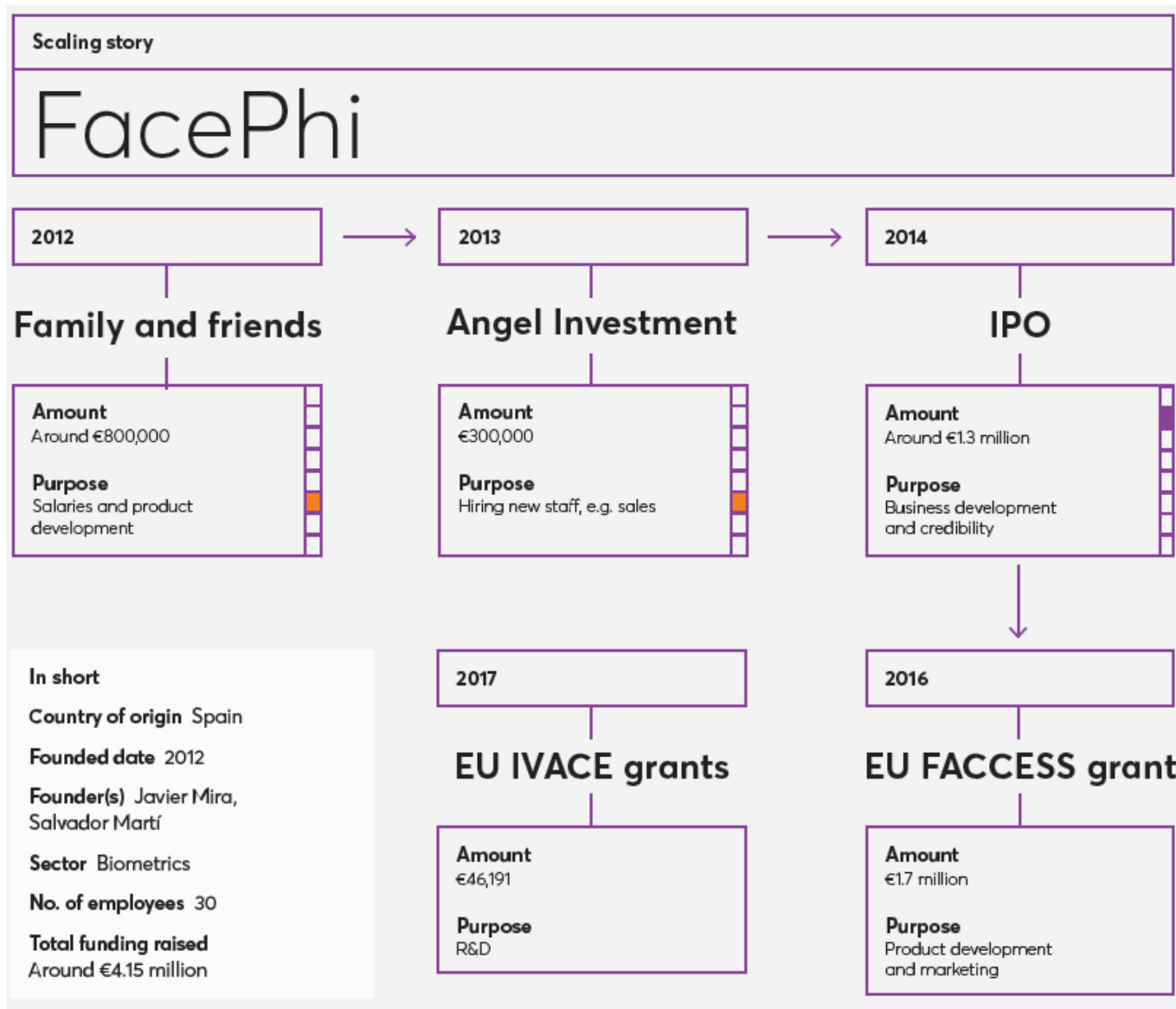
8.3. Zastosowania i przykłady

Poniżej trzy przykłady startupów, ukazujące, jak one się rozwinęły i z jakiego rodzaju finansowania korzystały:

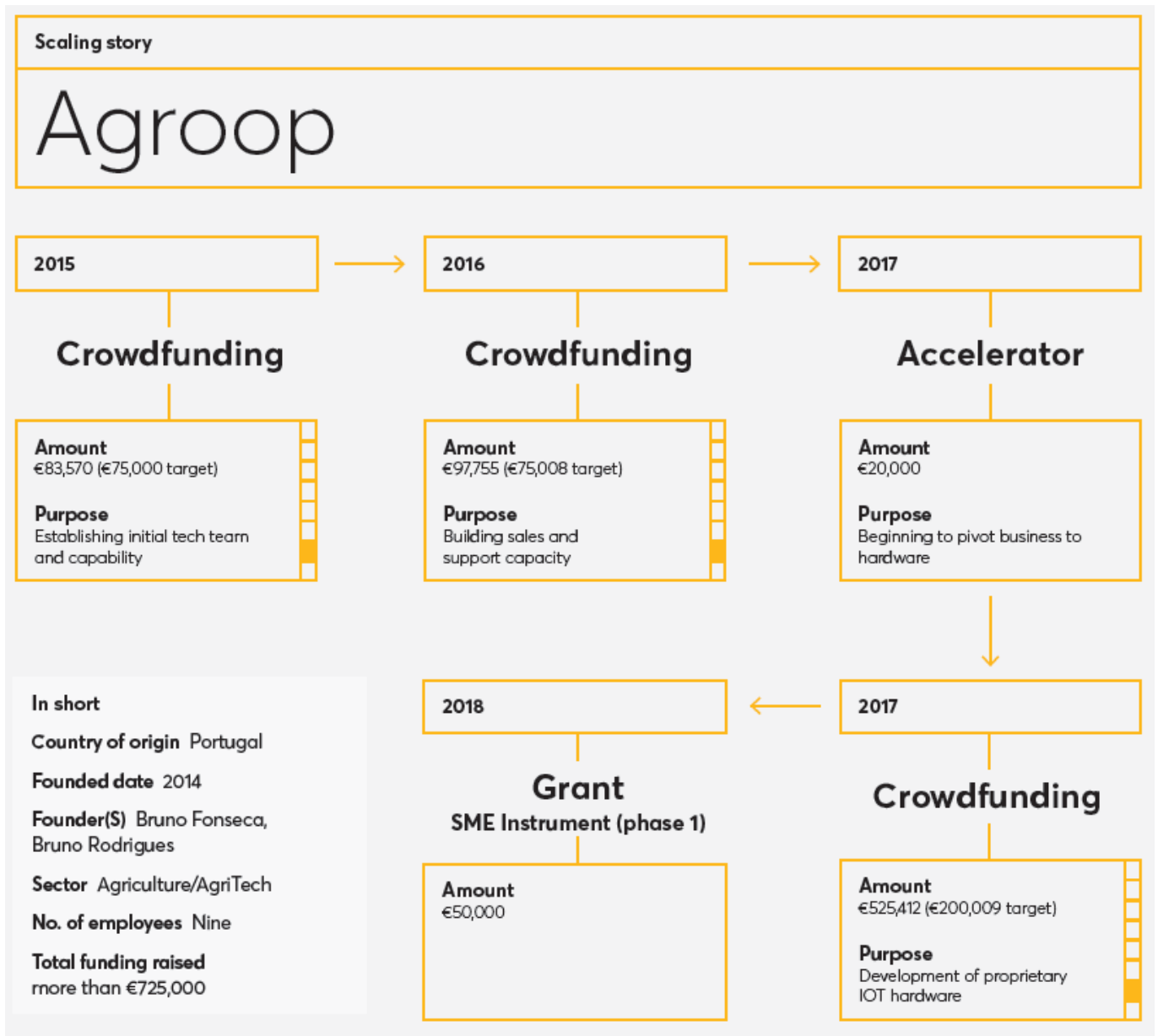
Źródło: Nesta Foundation (Blitterswijk, Haley & Febvre, 2019).

Źródło: Nesta Foundation (Blitterswijk, Haley & Febvre, 2019).

Źródło: Nesta Foundation (Blitterswijk, Haley & Febvre, 2019).

8.4. Dobre praktyki i ryzyko

Ryzyko to możliwość utraty czegoś. Rozpoczynając biznes, przedsiębiorcy stają przed ryzykiem, że biznes może nie odnieść sukcesu. Czy na co dzień robisz rzeczy, które są ryzykowne?

Każdego dnia ludzie jeżdżą samochodami, rowerami, pływają i spacerują, ryzykując obrażeniami.

W każdej codziennej sytuacji robimy coś, aby zmniejszyć ryzyko: zapinamy pasy bezpieczeństwa lub nosimy kaski, aby uniknąć obrażeń w wypadkach, a na plaży stosujemy kremy z filtrem przeciwsłonecznym. Biznesplan to narzędzie przedsiębiorców, które pomaga obniżyć ryzyko rozpoczęcia działalności.

Myśl inaczej

Nauka rozpoznawania szans biznesowych wymaga praktyki. Aby to zrobić, popracujmy nad kształtowaniem niektórych „mięśni” kreatywnego myślenia.

Kreatywne myślenie to proces, który polega na spojrzeniu na sytuację lub obiekt w nowy sposób. Jest to jedna z najważniejszych umiejętności każdego przedsiębiorcy – wszystkie firmy zaczynają się od kreatywnego pomysłu.

Finansowanie

W przeciwieństwie do finansowania kapitału finansowanie dłużne nie wiąże się z rozdawaniem akcji (choć niektóre formy wymagają oferowania aktywów w przypadku braku spłaty). Z drugiej strony finansowanie dłużne może wiązać się z określonymi warunkami (np. banki mogą zabronić przejmowania innych firm do czasu spłaty kredytu), a rygorystyczne struktury spłaty często wiążą się z karami. Niektóre długi, takie jak karty kredytowe, mogą być łatwe do uzyskania, ale na dłuższą metę są stosunkowo drogie.

Chociaż własność i kontrola zazwyczaj idą w parze, możliwe jest rozdzielenie tych kwestii poprzez emisję różnych klas akcji (np. założyciele Google, Larry Page i Sergey Brin, mają mniejszość własności, ale większość praw głosu). Wiele firm emituje dwa rodzaje akcji: „zwykłe” i „uprzywilejowane”, które później są traktowane preferencyjnie, np. pierwszeństwo przed zwykłymi akcjonariuszami w zakresie wypłat i odszkodowań w przypadku likwidacji. W związku z tym inwestorzy często domagają się pewnego rodzaju akcji uprzywilejowanych i ważne jest, aby zrozumieć ich konsekwencje – zwłaszcza w przypadku bankructwa spółki – podczas negocjowania warunków.

8.5. Pytania i refleksje

Czy kiedykolwiek myślałeś o założeniu własnej firmy? Kiedy mamy rozpocząć proces refleksji, aby dostrzec potencjalny pomysł lub plan biznesowy, możemy czuć się zarówno podekscytowani, jak i pełni obaw.

- Jakie są aspekty, które sprawiają, że czujesz się podekscytowany?
- Jakie są pozytywne aspekty posiadania własnej firmy?
Konkretnie: jakie byłyby pozytywne aspekty finansowe?
- Jakie aspekty sprawiają, że czujesz pewne obawy?
- Jakie są negatywne aspekty posiadania własnej firmy?
Konkretnie: jakie byłyby negatywne aspekty finansowe?
- Wymień niektóre działania wspierające wszystkich interesariuszy, które mogą mieć wpływ i produktywność dla rozwoju Twojego startupu.

Ponadto często pojawia się poczucie osamotnienia lub braku wiedzy finansowej na temat całego procesu startupu, szczególnie w pierwszych latach.

- Spróbuj wymienić swoje obawy, a także system i sieć wsparcia, które posiadasz.
- Określ wiedzę finansową, którą musisz posiadać, żeby założyć własną firmę.

Z tą refleksją i tym, czego nauczyłeś się z tego przewodnika, spróbuj skontaktować się z różnymi osobami, szczególnie młodymi ludźmi, którzy rozpoczęli własną działalność gospodarczą.

Mogą istnieć przestrzenie na współpracę dla startupów w Twoim mieście, instytucje publiczne, które wspierają startupy lub stowarzyszenia społeczne... Spróbuj je zidentyfikować.

Szukaj możliwości uczenia się na podstawie ich doświadczeń w nieformalnym otoczeniu, gdzie możesz zadawać pytania i dzielić się swoimi przemyśleniami.

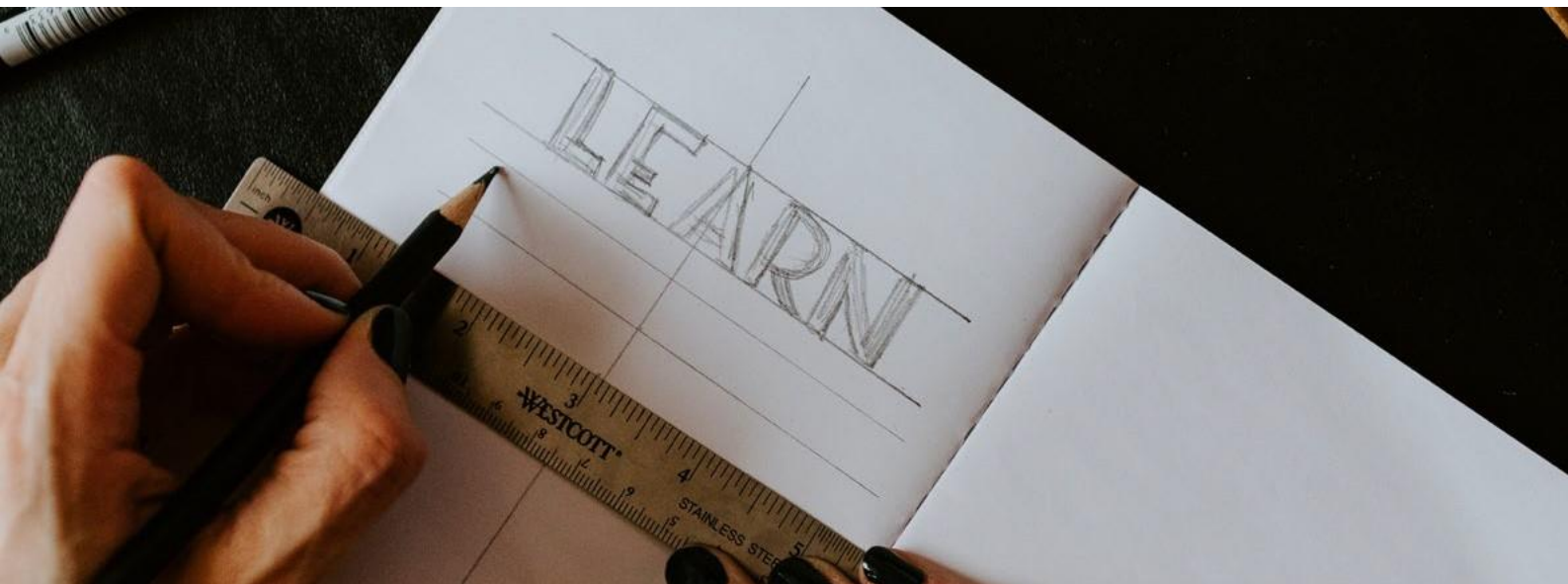

9

Źródła

9.1. Bibliografia

Blank, S., & Dorf, B. (2012). *The startup owner's manual: The step-by-step guide for building a great company*. K & S Ranch, Inc. Kalifornia.

Blitterswijk, D., Haley, C., & Febvre, J. (2019). *Paths to Scale: Finance Lessons from European Entrepreneurs*. <https://www.nesta.org.uk/report/paths-to-scale/>.

Conway, E. (2013). *50 economics ideas you really need to know*. Quercus.

Foreman, D. (2022). *Best Budgeting Apps Of June 2022*. Dostęp: 20 maja 2022, <https://www.forbes.com/advisor/banking/best-budgeting-apps/>.

Jks, H. (2021). *Takeibo Budget Book: The Traditional Japanese budgeting method to save money and control your spending*.

Kim, J. (2020). *Crowdfunding Best Practices: Create a great campaign in just 30 minutes*. Dostęp: 20 maja 2022, <https://101fundraising.org/2020/05/crowdfunding-best-practices-create-a-great-campaign-in-just-30-minutes/>.

Kiyosaki, R. (2011). *Rich Dad poor Dad*. Plaza Publishing, LLC.

Mazzucato, M. (2018). *The value of everything: Making and taking in the global economy*. Hachette.

McCready, R. (2021). *Best Pitch Deck Examples from Famous Startups – Venngage*. Dostęp: 10 maja 2022, <https://venngage.com/blog/best-pitch-decks/>.

Osterwalder, A. (2005). *The Canvas Business Model*. Dostęp: 16 maja 2022, <https://www.businessmodelsinc.com/wp-content/uploads/2019/12/BMI%E2%80%A2Business-model-canvas.pdf>.

Ries, E. (2011). *The lean startup: How today's entrepreneurs use continuous innovation to create radically successful businesses*. Currency.

Tyson, E. (2021). *Personal Finance in Your 20s & 30s. For Dummies*. John Wiley & Sons.

Varoufakis, Y. (2017). *Talking to my daughter about the economy: A brief history of capitalism*. Random House.

What is cryptocurrency and how does it work? (2022). Dostęp: 20 czerwca 2022, <https://www.kaspersky.com/resource-center/definitions/what-is-cryptocurrency>.

9.2. Interesujące strony www

Poradniki wiedzy o finansach

<https://youth.gov/feature-article/financial-empowerment-toolkit-0>

<https://www.acf.hhs.gov/cb/grant-funding/financial-empowerment-toolkit>

Przewodnik po edukacji finansowej

<https://www.investopedia.com/guide-to-financial-literacy-4800530>

Wzmocnienie pozycji i rozwój umiejętności młodych kobiet

<https://www.unwomen.org/en/what-we-do/youth/economic-empowerment-and-skills-development-for-young-women>

Komisja Europejska/Kompetencje finansowe

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/consumer-finance-and-payments/financial-literacy_en

Partnerstwo dla Startupów w Europie

<https://startupeuropepartnership.eu/>

10

Podstawowy słownik finansowy

Akcje: papiery wartościowe reprezentujące własność ułamka przedsiębiorstwa. Uprawniają właściciela akcji do części aktywów i zysków korporacji równej liczbie posiadanych akcji.

Aktywa: składnik majątku o wartości wystarczającej do zaspokojenia długów.

Deflacja: obniżenie ogólnego poziomu cen w gospodarce.

Dźwignia: wykorzystanie długu (pożyczonego kapitału) w celu podjęcia inwestycji lub projektu. Dodatnia dźwignia ma miejsce, gdy firma lub osoba fizyczna pożycza środki, a następnie inwestuje je przy oprocentowaniu wyższym niż oprocentowanie, po którym zostały pożyczone.

Fundusz: inwestycja, która pozwala dużej liczbie osób łączyć swoje pieniądze. Zarządzający funduszem (specjalista inwestycyjny) wykorzystuje te pieniądze na zakup szerokiej gamy inwestycji. To mogą być akcje lub inne rodzaje aktywów, takie jak obligacje lub nieruchomości.

Inflacja: ogólny wzrost cen i spadek wartości nabywczego pieniądza.

Instrument pochodny: kontrakt między dwiema lub większą liczbą stron, którego wartość opiera się na uzgodnionym składniku aktywów finansowych, indeksie lub papierze wartościowym. Kontrakty, swapy i warranty są powszechnie stosowanymi instrumentami pochodnymi.

Konsolidacja zadłużenia: odnosi się do zaciągnięcia nowego kredytu na spłatę innych zobowiązań oraz długów konsumenckich.

Konto maklerskie: rachunek inwestycyjny, który pozwala kupować i sprzedawać różne inwestycje, takie jak akcje, obligacje, fundusze inwestycyjne i fundusze ETF.

Kontrakty terminowe: finansowy instrument pochodny, w którym jedna ze stron uzgadnia z drugą stroną zakup lub sprzedaż aktywów po z góry określonej cenie w określonym momencie w przyszłości. Zarówno towary fizyczne, jak i instrumenty finansowe, takie jak akcje i obligacje, są przedmiotem obrotu przy użyciu kontraktów terminowych.

Kredyt hipoteczny: pieniądze, które pożyczasz na zakup domu. Płacisz odsetki od tego, co pożyczasz.

Linia kredytowa: elastyczna opcja kredytowa oferowana przez instytucje finansowe swoim klientom z limitem kredytowym.

Obligacja: reprezentuje obietnicę pożyczkobiorcy spłaty pożyczkodawcy kwoty głównej i odsetek od pożyczki. Obligacje emitowane są przez państwo, gminy i korporacje.

Opłata za części wspólne budynku: opłata, którą ponoszą właściciele lokali co miesiąc za utrzymanie wspólnej nieruchomości, w tym koszt mediów.

Pożyczka: suma pieniędzy pożyczona od banków. Pożyczkobiorca zaciąga dług, który musi spłacić wraz z odsetkami i w określonym czasie.

Procent złożony: odsetki zarobione na początkowych oszczędnościach plus poprzednie zarobione odsetki.

Zobowiązanie: coś, co osoba lub firma jest winna, zwykle suma pieniędzy.

Zysk brutto: zysk, jaki osiąga firma po odliczeniu kosztów wytworzenia i sprzedaży swoich produktów lub kosztów świadczenia usług.

Zysk netto: zysk firmy po odliczeniu kosztów i podatków. To zysk brutto pomniejszony o koszty operacyjne i podatki.

PARTNERZY:

